Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 22 ◆ П'ятниця, 1 лютого 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

Кажуть: немає вже на Вкраїні справжнього селянина — виродився. Кажуть: та хто ту землю тепер візьме, кому вона потрібна!! Добровільно хомут на чию одягти! Кажуть: не допустимо, щоб люди знову стали рабами землі, працювали, як тяглова худоба, від темна до темна...

Ці коні у дядька Сергія в стайні стоять. І до колгоспу у нього в стайні стояли коні, і після усуспільнення теж.

На які тільки хитрощі не доводилося йти, аби тримати коней у дворі і не отримати тавра «одноосібника»! Возив спершу районне начальство, потім — дільничного. А останні двадцять п'ять років молоко по садибах збирає.

Сергій Андрійович Тинщук з села Дядьковичі (Рівненська область) господарює сам, тітка Настя померла кілька років тому. Тримає корову, свині є, кури, качки.

— Ех, — каже дядько Сергій, — якби мені зараз років сорок! Землю, кажуть, будуть давати...

На фото: Сергій Андрійович ТИНЩУК із своїми кіньми.

Фото Миколи ПАСІЧНИКА.

Матеріали рубрики «Куди йдеш, українське село!» читайте на 6—7 сторінках.

АКТУАЛЬНІ аспекти поточного моменту, а також ряд питань внутріполітичного життя обговорюються на об'єднаному Пленумі ЦК і ЦКК КПРС, який почав роботу 31 січня в Москві. Відкрив Пленум Генеральний секретар ЦК КПРС М. С. Горбачов.

РАДЯНСЬКИМ військовим частинам і спеціальним підрозділам внутрішніх військ наказано залишити прибалтійські республіки найближчим часом. Міністр внутрішніх справ СРСР Б. Пуго заявив, що вже всі підрозділи десантників виведено з регіону. Офіційні представники Латвії та Литви інформують про передислокацію деяких військових частин. Проте, згідно з їхніми твердженнями, ще не ясно, чи це свідчить про початок великомасштабного виведення радянських військ.

З МЕТОЮ посилення охорони здоров'я населення Президія Верховної Ради Української РСР видала Указ, яким передбачається відповідальність за порушення вимог режиму радіаційної безпеки, заготівлю, переробку і збут радіоактивно забруднених продуктів харчування. Повністю текст Указу буде опубліковано в одному з наступних номерів нашої газети.

ЩОНАЙМЕНШЕ два місяці триватиме вивчення трагічних подій у столиці Латвії, наслідком яких стали людські жертви. Про це повідомив кореспонденту ТАРС помічник Генерального прокурора СРСР.

Про відкриття третьої сесії Верховної Ради Української РСР дванадцятого скликання

Відкриття третьої сесії Верховної Ради Української РСР дванадцятого скликання відбудеться сьогодні, 1 лютого 1991 року, о 10-й годині ранку в сесійному залі Верховної Ради Української РСР, вул. Кірова, № 5.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

◆

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

◆

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955.

Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

◆

УВАГА! У зв'язку з технологією випуску газети другий «зошит» (9—16 стор.) вкладено між 4 і 5 сторінками.

ТО ЗА ЯКИЙ ЖЕ МИ СОЮЗ?

Референдум призначено. Що далі?

Це питання нині хвилює всіх, адже 17 березня не за горами і всі ми маємо дати відповідь: за який ми Союз? А справді, за який? І чи не підмінять результати референдуму сам факт підписання Союзного договору? Наш кореспондент Світлана ПИСАРЕНКО взяла кілька інтерв'ю.

Леонід КРАВЧУК, Голова Верховної Ради України:

— Як кажуть, не треба змішувати праведне з грішним. Коли працювала узгоджувальна комісія зі студентами, ми ставили питання не про Союз Радянських Соціалістичних Республік, а про те, яким бути Союзному договору і чи брати участь в його підписанні. Ми дійшли висновку, що потрібно ще дещо з'ясувати і повернутися до цього питання пізніше, провівши референдум.

— На Україні?

— Так, наш український референдум, але не про те бути чи не бути СРСР, ми таким чином питання не ставили. Воно було сформульовано так: яким бути Союзному договору. Референдум 17 березня не передбачає питання про нього. Під час референдуму буде з'ясовано: чи бути СРСР як оновленій федерації.

— От якби поставити крапку після слів «Чи вважаєте ви за необхідне збереження СРСР», то це не суперечило б тим договорам, що укладалися Україною з Росією та Білорусією. Бо там ішлося не про оновлену федерацію, а про новий Союз...

— Так, але референдум не дасть відповіді на запитання, яким бути Союзному договору. Пам'ятаєте, на З'їзді народних депутатів порушувалося питання про назву СРСР?

— Але ж М. Горбачов був за Союз суверенних держав...

— І він від цього не відмовився. Врешті, треба враховувати, що не М. Горбачов голосував, а голосував з'їзд. Нехай референдум відбудеться. Не будемо ж ми його відміняти, адже постанову прийнято не нами.

Для нас важливо підготувати такий Союзний договір, за яким Україні відкрилися б можливості жити як суверенній державі. Є «президентський» проект Союзного договору, ми його виносимо на Верховну Раду, робимо зауваження щодо позицій, які нам не підходять у ньому, і пропонуємо власний проект. Так робить кожна республіка. Тоді з пропозицій кожної республіки робитиметься прийнятний проект і знову друкуватиметься для народного обговорення. А тоді ще раз може бути порушено питання про референдум, щоб з'ясувати, як ставляться люди до запропонованого проекту. То й буде документ нового Союзу. А зараз, я чесно вам скажу, проведення референдуму, вважаю, є надуманим. Але принципово подальшій роботі він не заважає. Тільки тим може зашкодити, що піднесе ще вище рівень політизації в суспільстві. Але змінити ситуацію та наше уявлення про Союз, наші прагнення в такий спосіб не вдасться.

Микола ШУЛЬГА, голова постійної Комісії з питань державного суверенітету, міжреспубліканських зв'язків та міжнаціональних відносин:

— Якщо раніше про референдум говорили взагалі, то тепер ми маємо конкретну дату його проведення. Отже, констатуємо ситуацію: Верховна Рада СРСР вирішила провести референдум з тим, щоб з'ясувати, чи підтримують громадяни саме ідею збереження Союзу РСР як федерації. Що ж у нас в республіці? На двох сесіях ми намагалися визначитись щодо Союзного договору не голосуванням, а принаймні, з'ясувавши ставлення до переговорного процесу з приводу майбутнього Союзного договору. Але ми так і не визначилися з цього питання, просто обмінялися думками. Вони були різні — від підтримки «президентського» проекту до повного заперечення будь-якого Союзу.

Коли тривали консультації з приводу проекту Союзного договору, наша робоча група не мала підстав заявити, беремо ми участь у Союзному договорі чи ні. Якщо ні, то ми маємо провести на Україні референдум — включатися нам у переговори про Союзний договір чи ні. Ми перебуваємо в Союзі. Це дійсність. А ось тепер проводитиметься референдум згідно з постановою Верховної Ради СРСР, і вже самі громадяни висловлять своє ставлення до збереження Союзу РСР.

Олександр ЄМЕЦЬ, голова постійної Комісії з прав людини:

— Сам факт проведення референдуму без узгодження поставленого питання й порядку його проведення з республіками — це кричуща неповага до республік, до декларацій про суверенітети, які вони прийняли. Центр дивиться на нас як на васалів, і вже це дуже неприємно.

А при цьому в нас критикується Захід, що, мовляв, там маніпулюють громадською свідомістю. Цей референдум 17 березня якраз і є зразком такої маніпуляції. Що я маю на увазі? Насамперед саме запитання, яке містить в собі як мінімум три. Ось я недавно мав бесіду з одним із спеціалістів з процедурних питань, і він намалював таку схему. Припустимо, проводимо опитування, референдум. Запитання ставимо так: ви за те, щоб ікс був підвищений по службі, ігреку дали квартиру, а зет посадили в тюрму, та чи ні? Звичайно, більшістю голосів дістанемо позитивну відповідь. Таким чином, більшість спокійно вирішила долю зет, тобто його посадять у тюрму. У такому варіанті запитання є ймовірність, що всі троє сядуть у тюрму, бо варіювати можна й іксом, й ігреком, і зет. Приблизно таку ж позицію ми маємо й у формулюванні запитання на референдумі, як його поставила Верховна Рада СРСР. Звичайно, хто скаже, що він не хоче жити в країні, де гарантовано права і свободи всіх людей? Якби центр хотів бути об'єктивним, то мав би поставити два запитання. Залишити наявне у постанові і запропонувати ще одне: чи хотіли б ви жити в суверенній республіці, яка входить до Співдружності суверенних держав? Я думаю що саме це і є тією тактикою, яку мають прийняти парламенти суверенних республік. Якщо вони справді бажають дізнатися про точку зору народу, вони мають дати йому можливість відповісти й на це друге запитання.

Лист у номер

ЩО ПІДРИВАЄ СУВЕРЕНІТЕТ

Напередодні відкриття третьої сесії Верховної Ради України дванадцятого скликання мене бентежать дві гострі проблеми — референдум, призначений на 17 березня, і пропозиції парламентської більшості щодо реорганізації Верховної Ради («Голос України», 18 січня).

Події останніх двох років цілком виразно вказують на те, що економіка країни розвалюється практично з тією ж швидкістю, з якою наш шановний Президент СРСР М. Горбачов підсилює свої повноваження. Тож доречне запитання: «А що ж буде далі?». Надії на те, що уряд СРСР і президентська команда зуміють зупинити розвал, не мають ніяких підстав. На жаль, не тільки 70-річна історія, а й останні п'ять років не додають оптимізму.

Оновлений Союз — мабуть, це добре. Права людини — ще краще. Але ж зрозуміло: те, що вкладається у поняття «оновлений» та «рівноправний», вирішувати будуть Президент та його оточення. Це в них буде таке право. Проте для багатьох очевидно, що Центр навіть для себе, не те що для всього суспільства, змісту та шляхів досягнення бажаного зовсім не уявляє — тільки гасла та загальні вислови. Тому з референдумом поспішати не можна. Передусім слід здійснити ряд досить масштабних заходів.

Президент та його команда мають, нарешті, довести, що вони здатні володіти ситуацією, їм необхідно, як мінімум, зупинити руйнацію економіки протягом цілком конкретного, ними самими визначеного строку.

Далі, всім, хто здатен щось сказати про користь або шкоду від збереження Союзу, треба надати цю можливість у засобах масової інформації. Нехай народ відчує свою відповідальність за прийняття рішень до референдуму. Всенародне рішення тільки тоді буде справжнім голосом громадян, коли воно прийматиметься за умови знання суті справи. Нині основна маса людей, нехай вони на мене не ображаються, бігає від черги до черги, покірно сприймаючи ті чи інші Укази Президента, не звертаючи уваги на політику, бо люди вже зневірились. Їх водночас підбурюють проти так званих демократів, буцімто вони екстремісти, буржуазні націоналісти тощо, мовляв, через них і виникли усі нинішні біди.

За таких умов життя я гадаю, що у нас, на Україні, слід прийняти рішення про перенесення дати проведення референдуму, як мінімум, на кінець 1991 року, узгодивши його з розв'язанням питання про прийняття нової Конституції України. Подруге, слід зобов'язати засоби масової інформації взяти активну участь у просвіті народу України з проблем, що виникають при побудові суверенної держави як у складі Союзу, так і поза ним. Особливо слід підкреслити, що необхідно надавати слова не тільки народним депутатам і функціонерам різних партій, а й простим людям. Хай будуть питання, навіть наївні. Хай будуть дискусії, навіть запальні. Але це дозволить нашому народові вирішувати свою долю і долю своїх нащадків із знанням справи, тобто свідомо.

Тепер про реорганізацію. Суть цих пропозицій парламентської більшості у тому, аби в парламенті працювало 150 депутатів — членів різних комісій. Решта, 300 депутатів, щоб збиралися тільки для того, аби затверджувати закони, постанови та різні рішення, підготовлені 150-а депутатами. Ця частина депутатів, будучи директорами різних підприємств, секретарями міськкомів та обкомів партії, тобто так званою номенклатурою, вбачає основною своєю діяльністю роботу на місцях.

Ні, таких перетворень допустити не можна. Законотворчістю повинні займатися професіонали, тобто люди, що так відверто не залежать від тих чи інших партій та фінансової заінтересованості «єдиного народногосподарського» комплексу.

Наш парламент мусить бути професіональним і постійнодіючим. Тільки за цієї умови він здатний позбутися повільності, матиме змогу захистити народ України від зростаючого потоку союзних Указів та постанов, що підривають її суверенітет.

Євген РОЇК,
кандидат технічних наук.
Київ.

Хочемо з'ясувати? Будь ласка!

Ми, співробітники філіалу № 2 НДІ технології та організації виробництва Києва, пропонуємо включити до бюлетеня референдуму 17 березня 1991 року про майбутнє СРСР такі питання:

1. Чи віддаєте ви перевагу збереженню Союзу як федеративної держави, члени якої відмовляються від певної частини суверенних прав на користь Центру?

2. Чи віддаєте ви перевагу збереженню Союзу як Співдружності суверенних держав, члени якої зберігають свої суверенні права і співпрацюють одна з одною з допомогою координаційної ради?

Прийнято на зборах підрозділів інституту.

І. ЛИМАРЕНКО, Л. ЗАБИЛЬСЬКИЙ, М. КРАВЧЕНКО, Н. КОЛЕСНИКОВА, Н. СТРАТОНОВИЧ, усього 167 підписів.

ПУД СОЛІ З'ЇСТИ...

Як забезпечити належний науковий рівень у законотворчому процесі?

Парламентська хроніка

Відійшли в минуле ті часи, коли переважна більшість проектів республіканських законів була практично перекладом на українську мову загальносоюзних законів або розроблялась у міністерствах і відомствах. Сьогодні центр ваги законотворчої праці перемістився безпосередньо в законодавчий орган — Верховну Раду України, її постійні комісії. Ми є свідками неухильної професіоналізації парламенту. Вагомим підтвердженням цього є й законотворчий досвід перших двох сесій Верховної Ради дванадцятого скликання. Прийняття Декларації про державний суверенітет України та ряду важливих законів характеризувалося досить копіткою і в цілому професійною, компетентною роботою.

Однак ще напруженіша законодавча праця попереду. Вже найближчим часом Верховній Раді республіки доведеться розглянути і прийняти близько 50 вагомих законодавчих актів, що закладуть підвалини життєдіяльності суспільства на оновлених засадах, кардинально змінять правове регулювання економічних і соціальних відносин.

Ось чому, як ніколи раніше, зростає потреба в посиленні наукового забезпечення законопідготовчих робіт. Ідеться про те, що на всіх стадіях підготовки проектів законів та інших актів Верховної Ради слід глибоко обгрунтовувати наслідки дії правових норм, враховуючи соціальні, економічні, регіональні та інші фактори, за яких вони реалізовуватимуться. Тільки завдяки всебічно вивіреним, науково обгрунтованим законам, які б відображали інтереси людей, та ефективним механізмам запровадження їх у життя можна розраховувати на порятунок суспільства від соціальної напруги та хаосу.

Які ж головні наукові засади покладено в основу процесу підготовки законопроектів?

Це, по-перше, врахування загальних закономірностей розвитку суспільних відносин, їх прогнозування на основі соціологічних досліджень. Саме виходячи з цих закономірностей, слід визначати і мету правового регулювання як на даний період, так і на тривалу перспективу. Недооцінка таких закономірностей протягом десятиріч, підміна права політикою, вільного економічного розвитку — адмініструванням, нехтування пріоритетом прав людини над державними інтересами і привели нашу країну на межу катастрофи.

По-друге, дуже важливо точно оцінювати можливості права. Віру в безмежні можливості закону, або, навпаки, зневір'я до нього потрібно урівноважити точними оцінками щодо здатності за допомогою правового регулювання розв'язати ті чи інші проблеми. Неупереджений читач погодиться з тим, що й сьогодні деякі суспільні відносини регулюються правом там, де в цьому немає ніякої потреби, де мають застосовуватися зовсім інші цінності — мораль, традиції, звичаї.

Необхідно також, щоб законотворча робота здійснювалася системно й комплексно, аби правове регулювання тих чи інших відносин мало завершений вигляд. Прийняття окремих законів, нехай і сповна досконалих, але не забезпечених механізмами їх реалізації, не погоджених з усією системою законодавства, вже діючими законами несе в собі не тільки неможливість ефективної реалізації законів на практиці, а й підриває віру в самі закони. Тому особливого значення набуває наукове планування законотворчих робіт, яке надаватиме правотворчому процесові цілеспрямованого, поступового й комплексного характеру. Завдяки цьому із зростанням темпів економічних, соціальних і культурних перетворень відкрилися можливості передбачувати розвиток законодавства протягом певного проміжку часу.

Винятково важливим є й техніко-юридичний аспект підготовки законопроектів. Можна навести чимало прикладів, коли неузгодженість норм, нечіткі формулювання, підміна формалізованих норм в актах політичними або декларативними положеннями зводили нанівець усі зусилля й добрі наміри законодавця. Ось чому в законотворчій діяльності повною мірою слід використовувати нагромаджений юридичною наукою й багаторазово перевірений практикою досвід правозастосування в галузі законодавчої техніки, який дає змогу досягти простоти й доступності текстів законів для сприйняття, відповідності їх форми змістові, оптимального розташування законів у системі законодавства.

От, виходячи з цього, у Верховній Раді й було створено науково-консультативний підрозділ — групу наукових консультантів. До неї як на штатній, так і на напівштатній основі ввійшли провідні науковці Інституту держави і права АН УРСР, Київського держуніверситету, Київського інституту політології та соціального управління. На групу покладено розробку і основних напрямів розвитку, і вдосконалення республіканського законодавства, правової державності і розробку загальних наукових концепцій проектів законодавчих актів, підготовку з цих питань прогностично-аналітичних матеріалів, формування робочих груп із числа науковців, проведення наукової експертизи, консультування народних депутатів України, надання наукової допомоги постійним комісіям Верховної Ради, вивчення та узагальнення досвіду законотворчої роботи зарубіжних країн тощо.

Співробітники групи беруть участь у підготовці, консультуванні та науковій експертизі багатьох важливих законопроектів та інших актів Верховної Ради. Серед них Декларація про державний суверенітет України, закони УРСР про місцеві Ради та місцеве самоврядування, про внесення змін та доповнень до Конституції УРСР, про зайнятість населення, підприємництво, пенсійне забезпечення громадян України, внесення змін і доповнень до Кодексу законів про працю УРСР, закони про підприємства, громадські об'єднання, статус народного депутата Української РСР, проект Регламенту Верховної Ради, а також комплекс актів, що мають регулювати відносини між республіками, в тому числі проект Договору про співдружність суверенних держав. Було підготовлено також ряд аналітичних матеріалів, які стосуються зарубіжного законодавства, діяльності політичних партій, вдосконалення законодавства республіки. Надзвичайно важливою для групи є робота над проектом концепцій нової Конституції України. Нині з урахуванням зауважень, висловлених на засіданні Конституційної комісії в грудні минулого року, підготовлено її другу редакцію, яку буде розглянуто на наступному засіданні Конституційної комісії.

Крім того, завершується розробка прогностичної концепції розвитку законодавства республіки.

Основною складністю в роботі групи наукових консультантів є її штатна нечисленність, що певною мірою негативно позначається на виконанні покладених на неї завдань. Виходячи з потреб, доцільно значно змінити групу.

Структурно, як це й передбачено відповідним положенням про групу, слід створити в її складі окремі сектори, які охоплювали б основні галузі законодавства і окремі проблемні питання — розвитку й удосконалення республіканського законодавства в цілому, державного будівництва, радянського будівництва й місцевого самоврядування, соціального і трудового, цивільного, житлового, сімейного, господарського законодавства, законодавства з питань законності та правопорядку тощо. За цієї умови відкрилися б ширші можливості для забезпечення належного рівня наукового й соціологічного обгрунтування всіх законопроектів. До речі, потреби союзного парламенту обслуговує спеціально створений і безпосередньо йому підпорядкований науково-дослідний інститут. Це перспективний шлях і для нашої республіки. Можливо, варто було б у майбутньому повернутись до цього питання.

Анатолій МАЦЮК, **керівник групи наукових консультантів Секретаріату Верховної Ради УРСР, доктор юридичних наук.**

КОРОТКО З ЛИСТІВ

...Пора б Верховній Раді УРСР прийняти Закон про відповідальність за розпалювання ворожнечі між народами, адже цим займаються в нас місцеві органи, які продерлися до влади. Дуже погано, що Верховна Рада не аналізує обстановку в нашому місті. Органи влади створюють муніципальну міліцію. Навіщо вона? Лише для своїх цілей, для залякування народу. Недарма ж підбирають туди дебелих хлопців, явних жандармів...

І. ГАВРУЩЕНКО.
Коломия
Івано-Франківської області.

...Прочитавши проект Союзного договору, запропонований Президентом СРСР, довго його вивчав і прийшов до такої думки, що влада і гроші — Центру, а нам залишається радіація, каналізація й кислотні дощі.

А що далі?

М. ЛАВРИНЕНКО.
Очаків
Миколаївської області.

(З відкритого листа до М. Горбачова)

...Після кривавих вільнюських подій ми — Ваша опозиція. Ми не можемо брати участь у новій боротьбі «за справу Леніна — Сталіна». Наскільки вистачить наших сил і здібностей, ми будемо намагатися перешкодити здійсненню нових злочинів.

Члени Партії демократичного відродження України
Ю. ЧЕХОВИЙ,
В. ДВОРЦИН,
В. ЛАЩЕНКО,
С. ХОДЯЇНОВ
та інші.
Київ.

Передаю через газету земний уклін депутатам, які працювали над Декларацією. Шкода, я вже не дочекаюся, коли її втілять в життя, бо мені 70 років, та ще й хвора...

...У кожній сім'ї є комуністи. Завдання для них одне: поліпшити долю людей і свою. Тепер всі говорять «група 239». Це ж наші люди. Це ж діти наші, брати і сестри, яка ж це група?

М. КОНОПЧУК.
Житомир.

...Хто винен у сучасній ситуації? Звичайно, той, хто керує. Так хто винен у всій оцій сутолоці дефіцитів, купонів, нестатків тощо? Звичайно, ті, що «біля керма». Тепер приклад.

До жовтня 1990 року в колгоспі був звільнений секретар парткому. І от в райкомі цю посаду теж чомусь відмінили. Посилають члена райкому на засідання правління, щоб ввести посаду замголови колгоспу, аби секретар парткому був на грошах не менших, ніж при райкомі. Декотрі члени правління спробували було заперечити, мовляв, і так штат роздутий, так голова РАПО, він же представник райкому, почав роти їм затикати. Ось вона «свята правдонька»!

М. ДІДЕНКО.
Теплівка
Пирятинського району
Полтавської області.

СЕСІЯ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Питання про політичну ситуацію в області, економічний і соціальний її розвиток та бюджет на 1991 рік обговорюють депутати на сесії Івано-Франківської обласної Ради. Розглянуто також організаційне питання. Головою обласної Ради М. М. Яковину обрано і головою виконавчого комітету Ради. Одночасно внесено зміни в склад виконкому.

Кор. Укрінформ.

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ БІЛЬШОСТІ

Парламентська більшість вважає, що пленарні засідання Верховної Ради УРСР повинні бути продуктивнішими. Для цього потрібно консолідувати різні політичні сили, партії і фракції, визначити місце опозиції, відпрацювати механізм взаємодії депутатів-комуністів з ЦК Компартії України. Так було заявлено на прес-конференції, яку організували представники більшості у Верховній Раді республіки для працівників засобів масової інформації напередодні третьої сесії українського парламенту. У ній взяли участь народні депутати УРСР М. І. Залудяк, М. О. Шульга, О. О. Мороз, А. В. Печеров.

Організатори прес-конференції також проінформували журналістів про порядок денний сесії, розкрили суть питань, які необхідно розглянути в першу чергу. Аналізувалась робота постійних комісій під час канікул. Зокрема, виносилось питання про Союзний договір. Його вирішено не розглядати, оскільки Верховна Рада прийняла рішення про підписання цього документа тільки після прийняття нової Конституції Української РСР. На думку депутата М. О. Шульги, це велика помилка. Республіка від такого рішення залишилась у програші. Адже за цей час можна було б виробити свій підхід до Союзного договору.

Значне місце на прес-конференції відводилось питанням всесоюзного референдуму, референдуму про довір'я нинішньому складу Верховної Ради УРСР, відновлення Кримської АРСР, щодо приватизації землі, оподаткування, республіканської банківської системи та інших.

Народні депутати відповіли на запитання журналістів.

Кор. Укрінформ.

— Хто є хто —

НЕ БОГОМ ПРОКЛЯТИЙ НАРОД

КРИЖАНІВСЬКИЙ Володимир Петрович, Лівобережний виборчий округ № 10 Києва. 1940 року народження, українець, безпартійний. Закінчив Київський інженерно-будівельний інститут, інженер-будівельник. Голова підкомісії по узгодженню республіканського законодавства з міжнародними стандартами в галузі прав людини Комісії Верховної Ради УРСР у правах людини.

— Ким ви були до обрання народним депутатом України?

— Працював начальником відділу систем автоматизованого проектування в інституті «УкрНДІпроектстальконструкція», що в Києві. Розраховував будівельні конструкції і розробляв різні програми в цій галузі.

— А сьогодні ви, певно, «проектуєте» механізм захисту прав людини, тож і запитання про це. Я десь читав, що «я» — це єдиний будматеріал для «ми». Як ви вважаєте, що треба зробити, щоб кожне «я» це зрозуміло й не ставило себе вище за інші?

— Я з цим не дуже згодний. Найголовніше в людині те, що вона — особистість і має своє «я». Величезна кількість оцих «я» і становить «ми». Однак у нас тривалий час говорили тільки «ми» і забували, що кожне «я» — неповторне й зустрічається лише один раз за історію людства.

— Але ж кажуть, що свобода однієї людини закінчується там, де починається свобода іншої. Звідки має прийти розуміння цього до кожного окремо взятого індивіда?

— У нас на прапорі завжди було написано, що головне для людини — вимоги, інтереси всього людства, заради яких треба працювати. Але при цьому, повторюю, ми забували, що людство — це і є окремі люди. Тому я вважаю, що працювати треба для окремої людини, зробити її щасливою і тоді будуть щасливими всі. Проте і кожна людина сама має зрозуміти, що вона буде щасливою тільки тоді, коли не заважатиме іншим. Розуміння цього повинно виховуватися і самовиховуватись у кожній людині, воно не насаджується кимось чи чимось «згори».

— З цього, мабуть, і треба виходити в питаннях прав захисту людини?

— Саме так — із захисту відмінностей особистості, неповторного скарбу кожного. Тільки так ми захистимо і права колективу, і країни, і людства.

— Сліди жахливого минулого ведуть у майбутнє. Ми доживемо колись до того часу, коли сліди нашого минулого урвуться?

— Це, як на мене, буде дуже й дуже скоро. Ми не повинні забути свого минулого, бо й сьогодні робиться так багато брутального по відношенню до людини, що й за десятиліття не виправити. Україна, на превеликий жаль, ще довго житиме наслідками нашої нелюдської Системи, яка абсолютно не передбачає щастя для людини. Зламаємо Систему — минуле не повториться. Але ламати треба парламентським шляхом, без танків...

— А що для вас особисто означає «вільна людина»?

— Та, ... інших люд... сам ніколи...

— Кажу... життя інко... ну до баг... них» вчини... востаннє ос...

— Вост... з роботи ... ти. Життя ... бити не те... що треба.

— Кому...

— Украї... бити щасли...

— Чим ... зумний ... ідеаліс...

— Я в... ті керува... промісом, ... роблю п... і мало ... тим, що ре... к'яненко, ... які бороли... Мій розум...

Провінціє кохана!

ПРИСВЯЧЕНО ВЕЛИКОМУ КОМБІНАТОРУ

Незважаючи на загальну любов до Остапа Бендера, ми так і не зробили нічого для того, щоб увічнити його в бронзі або граніті. Не заснована навіть премія, яка б щорічно вручалася кращим гумористам країни. Перший крок у цьому напрямку зробив Високопільський молодіжний центр, який провів І Всесоюзний бліцтурнір пам'яті Остапа Бендера.

Мабуть, немає на Херсонщині глибшої «глибинки», аніж Високопілля. І все ж у дні турніру райцентр було не впізнати. Здавалося, він затьмарив навіть легендарні Нью-Васюки, а високопільці Ігор Урбанський, Володимир Капелюшник, Гульсум Ахметова і Людмила Лисенко не поступалися у винахідливості самому великому комбінаторові. Показали майстерність гості з Москви, Тули, Сімферополя, Харкова. Отже, лід рушив і засідання триватиме?

Володимир **БОНДАРЕНКО.**

На знімку Віктора ЦЮЗЯ — миттєвості бліц-турніру.

Високопілля Херсонської області

ОБЕРЕЖНО: ПСЕВДОЧЕКІСТИ

Останнім часом у процесі здійснення органами КДБ республіки заходів по боротьбі з економічним саботажем розкрито ряд фактів, коли окремі громадяни, а також групи осіб із злочинних елементів, прикриваючись ім'ям співробітників КДБ, чинять протиправні дії.

Так, управлінням КДБ по Запорізькій області виявлено таку групу на чолі з працівником одного з підприємств обласного центру М., який виготовив підробні посвідчення особи, печатки і бланки УКДБ. Використовуючи їх під виглядом співробітника управління КДБ, М. звертався до керівників різних підприємств, добиваючись права на позачергове придбання автомобілів, радіоапаратури, інших товарів підвищеного попиту. Зокрема, за підробними документами М. і його дружина придбали два автомобілі «Таврія», один з яких у день покупки продали через комісійний магазин. Аналогічним способом було придбано дві автомашини його знайомими. Крім цього, М. з пред'явленням підробного листа від УКДБ купив автопричіп «Зубренок» на одному із заводів Білорусії. У свою злочинну діяльність він втягнув й інших осіб, при обшуку в яких вилучено значну кількість фальшивих документів.

За матеріалами УКДБ обласна прокуратура порушила кримінальну справу. М. арештований. Допитаний як підозрюваний, він визнав себе винним у вчиненні зазначених дій і показав, що виготовив підробні документи на ім'я співробітника органів КДБ, оскільки вважає, що вони тепер користуються авторитетом і повагою народу і це полегшувало здійснення задумів.

На жаль, це не єдиний випадок, коли шахраї і пройдисвіти намагались використати авторитет органів держбезпеки в злочинних і корисливих цілях. Наприклад, цим же управлінням КДБ присічено діяльність «генерала КДБ» Д. і його дружини, які шляхом шантажу вимагали значні суми грошей у громадянки Н., обіцяючи «зам'яти справу», що нібито ведеться на неї. Восени минулого року по області «гастролював» житель Токмацького району В. У відвідуваних установах, організаціях, готелях він видавав себе за офіцера КДБ, героя-афганця. Вимагаючи до себе особливого ставлення, вчинив ряд аморальних дій. Після того, як В. потрапив у поле зору співробітників Василівського РВ УКДБ, його вояж завершився в залі суду.

Дивують разюча недбалість і довірливість службових осіб, які стикаються з пройдисвітами, що видають себе за чекістів. Співробітники КДБ усвідомлюють те, що пільги і привілеї на них не поширюються. Тому ні в які організації з суто особистих питань вони не звертаються.

У разі необхідності вирішення соціально-побутових та інших питань органи КДБ офіційним шляхом звертаються до Рад народних депутатів, а вже після погодження з ними — до службових осіб.

По всіх фактах шахрайських дій, що дискредитують органи державної безпеки, КДБ республіки й надалі вживатиме необхідних заходів відповідно до чинного законодавства.

Центр громадських зв'язків КДБ УРСР.

Новини з усієї України

ВІКНО В ЄВРОПУ

ЧЕРНІВЦІ. Регулярно дивитися передачі всіх великих телевізійних центрів континенту дістали можливість жителі Буковини. «Вікно в Європу» прорубала місцева асоціація комерційної телекомпанії ТВА.

З ранку до ночі власники чорно-білих і кольорових апаратів зможуть дивитись у синхронному перекладі на російську мову нову програму, про зміст якої повідомляє місцева преса. Передбачається широкий показ ділового, політичного і культурного життя західноєвропейських країн, трансляція мультиплікаційних і художніх фільмів, дитячих, музичних та спортивних передач.

Укрінформ.

КРИГА СКРЕСЛА

ЛУГАНСЬК. Обласне товариство української мови через своїх представників у обласній Раді домоглося створення постійної депутатської комісії, яка займалася виключно питаннями національного відродження, впровадженням Закону про мови. Цими функціями доповнено вже існуючу комісію з питань культури. «Відтепер ми маємо державні повноваження, — заявив голова щойно створеної комісії, лікар С. Шевдюк, — впроваджувати національну мову в наше повсякдення — діловодство, освіту, сферу обслуговування, топонімію. Не залишимо поза увагою й турботи численних національних меншостей області».

...І ПРИНІС...

Наше українське відродження 20-х років нинішнього століття, по суті, закінчилося Голгофою. Ось лише один штрих з тої трагічної епохи: з 259 українських письменників, що активно працювали в нашій літературі ще в 1930 році, після 1938 року друкувалися лише 36. А перша хвиля репресій проти української інтелігенції насамперед накрила тодішню столицю нашої республіки — Харків. Довго, дуже довго ми про цих мучеників навіть не згадували. Ніби й не було їх на світі, ніби не зосталося після них ні книг, ні фотографій, ні спогадів.

І от у Харкові вечір пам'яті репресованих під назвою «Українська Голгофа». Цього ж дня у літературному музеї була відкрита виставка під однойменною назвою.

Вечір у приміщенні драматичного театру імені Т. Шевченка відкрив народний депу...

...тат УРСР, ... громадськи... нюк. Він з... три хвилі у... ження, про... льтури. ... хвиля ... кої духовн... яку всі ми ... повідальніс... ними покол...

На вечір ... близькі Вас... ного, Мико... р'яна Кру... інших твор... українсько... Дочка Блак... лівна Вовчи... «Вони твор... руками, але... гічними по... повідали на... ціональної ...

Про реп... ку культур...

Новини з усієї України

ГЛАСНІСТЬ — ПРОТИ СНІДу

ДНІПРОПЕТРОВСЬК. Тут створено Республіканський громадський центр по боротьбі зі СНІДом.

— У багатьох країнах світу ця страшна чума XX століття вийшла з-під контролю медиків, — сказав один з ініціаторів створення центру Віталій Хазан, — а в нас ще є шанс запобігти біді.

Микола НЕЧИПОРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

ГАЗЕТА ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ. Цими днями вийшов перший номер газети «Підприємець». Його засновник — обласна Рада профспілок працівників кооперативів та організацій форм вільного підприємництва. Це буде газета для кооператорів і про них, посередник між новою сферою вільного підприємництва та населенням Хмельниччини, інших областей.

Борис ДАШЕВСЬКИЙ, журналіст.

ПО...

Валентина ... ська — ін... науково-ви... нання «Еле... собі жінка, ... ним: за що... у неї вихо... плете макр... канкою, ви... дала власн... ських трав. ... ловік дав ї... газеті «Мол... ти Всесвіту... себе гаряч... кою, сльоз... Закрилася ... рювала: «Х...

Пізніше, ... такт, дізн... знала себе... повіли: спер... ще раз — ... родилася в ... прожила 17 ... тя — у Г... нією, жила ... передостан... Стамбулі, ... померла у ... було це б... Валентині П... що тепер ... 30 вересня ... цього став... бо знає, що...

— Випереджаючи подію —

ВІДОМСТВО ВИХОДИТЬ НА ЗВ'ЯЗОК

Схоже, гласність стає необхідністю для ще одного республіканського відомства — Міністерства юстиції. Нещодавно його штат поповнив професійний журналіст Микола Новосад, а днями відбулася прес-конференція міністра юстиції Віталія Бойка, в якій взяли участь перший заступник міністра Іван Ємець, керівники відділів і підрозділів відомства. Міністр висловив бажання проводити відтепер такі зустрічі із журналістами щомісячно.

Підготовка законопроектів про власність, землю, робота над проектами законів, які мають закріпити політичні права і свободи громадян, ставлення міністра Віталія Бойка до щойно виданого спільного наказу міністрів оборони і внутрішніх справ СРСР про спільне патрулювання на наших вулицях, реєстрація політичних партій і громадських об'єднань — ці та інші питання були порушені на прес-конференції. Про це читайте в наступних номерах «Голосу України».

...М ПРОКЛЯТИЙ НАРОД

були до обран-
депутатом Ук-
в начальни-
стем автомати-
тування в ін-
Діпроектсталь-
що в Києві.
будівельні кон-
зробляв різні
галузі.
ди ви, певно,
механізм захи-
ним, тож і запи-
Я десь читав,
єдиний будма-
. Як ви вва-
ба зробити,
, це зрозуміло
себе вище за
не дуже згод-
ніше в людині
— особистість і
Величезна кі-
я» і становить
нас тривалий
тільки «ми» і
кожне «я» — не-
трічається ли-

ше один раз за історію людства.

— **Але ж кажуть, що свобода однієї людини закінчується там, де починається свобода іншої. Звідки має прийти розуміння цього до кожного окремо взятого індивіда?**

— У нас на прапорі завжди було написано, що головне для людини — вимоги, інтереси всього людства, заради яких треба працювати. Але при цьому, повторюю, ми забували, що людство — це і є окремі люди. Тому я вважаю, що працювати треба для окремої людини, зробити її щасливою і тоді будуть щасливими всі. Проте і кожна людина сама має зрозуміти, що вона буде щасливою тільки тоді, коли не заважатиме іншим. Розуміння цього повинно виховуватися і самовиховуватись у кожній людині, воно не насаджується кимось чи чимось «згори».

— **З цього, мабуть, і треба виходити в питаннях прав захисту людини?**

— Саме так — із захисту відмінностей особистості, неповторного скарбу кожного. Тільки так ми захистимо і права колективу, і країни, і людства.

— **Сліди жахливого минулого ведуть у майбутнє. Ми доживемо колись до того часу, коли сліди нашого минулого урвуться?**

— Це, як на мене, буде дуже й дуже скоро. Ми не повинні забути свого минулого, бо й сьогодні робиться так багато брутального по відношенню до людини, що й за десятиліття не виправити. Україна, на превеликий жаль, ще довго житиме наслідками нашої нелюдської Системи, яка абсолютно не передбачає щастя для людини. Зламаємо Систему — минуле не повториться. Але ламати треба парламентським шляхом, без танків...

— **А що для вас особисто означає «вільна людина»?**

— Та, яка поважає волю інших людей. Поневолювач сам ніколи не буває вільним.

— **Кажуть, жартуючи, що життя інколи змушує людину до багатьох «добровільних» вчинків. Коли це було востаннє особисто з вами?**

— Востаннє, коли пішов з роботи в народні депутати. Життя змусило мене робити не те, що люблю, а те, що треба.

— **Кому треба?**

— Україні, яку треба зробити щасливою.

— **Чим відрізняється розумний компроміс від зради ідеалів?**

— Я в попередньому житті керувався розумним компромісом, бо вважав, що роблю потрібну справу, і мало замислювався над тим, що робили Горині, Лук'яненко, Микола Руденко, які боролися із Системою. Мій розумний компроміс закінчився тоді, коли я зрозумів: кожен має сказати режимові «Ні!», бо інакше життя не зміниться. Той, хто зрозумів це, але нічого не зробив, той, як на мене, й зрадив ідеали.

— **А власні права людини ви в сім'ї можете відстояти?**

— У мене дружина — росіянка, і я, як мужчина-українець, не можу утискати «представницю національної меншини» й тому завжди із задоволенням їй підкоряюсь, маючи власну точку зору. Дружина дуже багато значить у моєму житті. Крім неї, у мене двоє синів, троє онуків, і в сім'ї я — щаслива людина.

— **Якщо ви — оптиміст, то в чому це полягає?**

— Надія помирає останньою. У народу України — попереду щаслива зірка. Ми — не Богом проклятий народ.

Вів бесіду спеціальний кореспондент «Голосу України» Володимир СКАЧКО.

Фото Віталія ЛЕЩИНСЬКОГО.

Цього листа ми щойно одержали ...
автора друкуємо мовою ор...

МОЖНО ... СОХРАНИТЬ... ЧЕГО НЕ...

В областной газете «Вісті Ровенщини» от 17. 09. 90 г. опубликовано письмо Д. Коваленко из Гощи (место работы не указано) под заголовком «Я кажу: «Так» о Союзном договоре. Один из аргументов Д. Коваленко в пользу Союза следующий: «Західна Європа хоче об'єднатися ще більше, а ми мріємо про удільні князівства, про національні ядерні сили».

Считаю, что редакция газеты областного Совета народных депутатов должна была объяснить автору письма, а заодно и всем читателям, что объединение государств в Западной Европе носит принципиально иной характер: там нет Центра, который управлял бы всеми странами, диктовал свои законы, перераспределял по своему усмотрению доходы и валюту. Между ними существуют взаимовыгодные связи, подобные которым сейчас устанавливают между собой республики, минуя Центр.

Украина не «мріє про національні ядерні сили», она хочет стать безъядерной зоной, как Швеция, Финляндия и другие миролюбивые государства, что и записано в Декларации о государственном суверенитете. Необходимость же иметь свою республиканскую армию (при коллективной стратегической

обороне) п...
тия в Лит...
будет дави...
матерей и ...
позволит. ...
Нам п...
свое «ДА» ...
ферендуме ...
вопрос, про...
ховным Со...
референду...
ни. Он сф...
«Считает...
димым со...
Советских ...
ских Респ...
ленной фед...
ных сувере...
гарантиров...
которой в ...
и содержи...
боды челов...
нальности?...
мной. — ...
В этой о...
держится ...
сов, дискус...
ству и им...
альное зна...
щего, а им...
1. О со...
кое «разви...
«больше ...
уже испыта...
ре. Хотело...
обществе, ...
здравом см...
«измов».
2. О ф...
, какой...
она ни бы...
верховенст...
нов над ...
примером ...

...ЕКІСТИ

...шувало здійс-
це не єдиний
шахраї і прой-
лись викорис-
органів держ-
чинних і ко-
Наприклад,
вліннам КДБ
вість «генера-
ього дружини,
антажу вима-
ми грошей у
Н., обіцяючи
у», що нібито
. Восени ми-
о області «га-
тель Токмач-
. У відвідува-
організаціях,
давав себе за
героя-афганця.
себе особливо-
вчинив ряд
. Після того,
у поле зору
Васильківського
вояж завер-
суду.
разючи недба-
вість службо-
стикаються з
що видають
тів. Співробіт-
відомлюють те,
ривілеї на них
. Тому ні в
з суто ось-
вони не звер-
обхідності вирі-
льно-побутових
тань органи
шляхом
о Рад народ-
, а вже після
ними — до
б.
нтах шахрайсь-
дискредитують
авної безпеки,
ки й надалі
обхідних захо-
о чинного за-
громадських
КДБ УРСР.

Новини з усієї України

ВІКНО В ЄВРОПУ

ЧЕРНІВЦІ. Регулярно дивитися передачі всіх великих телевізійних центрів континенту дістали можливість жителі Буковини. «Вікно в Європу» прорубала місцева асоціація комерційної телекомпанії ТВА.

З ранку до ночі власники чорно-білих і кольорових апаратів зможуть дивитись у синхронному перекладі на російську мову нову програму, про зміст якої повідомляє місцева преса. Передбачається широкий показ ділового, політичного і культурного життя західноєвропейських країн, трансляція мультиплікаційних і художніх фільмів, дитячих, музичних та спортивних передач.

Укрінформ.

КРИГА СКРЕСЛА

ЛУГАНСЬК. Обласне товариство української мови через своїх представників у обласній Раді домоглося створення постійної депутатської комісії, яка займалася виключно питаннями національного відродження, впровадженням Закону про мови. Цими функціями доповнено вже існуючу комісію з питань культури. «Відтепер ми маємо державні повноваження, — заявив голова щойно створеної комісії, лікар С. Шведюк, — впроваджувати національну мову в наше повсякдення — діловодство, освіту, сферу обслуговування, топоніміку. Не залишимо поза увагою й турботи численних національних меншостей області».

...І ПРИНІС ГІЛКУ ТЕРНУ

Пам'ять

Наше українське відродження 20-х років нинішнього століття, по суті, закінчилося Голгофою. Ось лише один штрих з тої трагічної епохи: з 259 українських письменників, що активно працювали в нашій літературі ще в 1930 році, після 1938 року друкувалися лише 36. А перша хвиля репресій проти української інтелігенції насамперед накрила тодішню столицю нашої республіки — Харків. Довго, дуже довго ми про цих мучеників навіть не згадували. Ніби й не було їх на світі, ніби не зосталося після них ні книг, ні фотографій, ні спогадів.

І от у Харкові вечір пам'яті репресованих під назвою «Українська Голгофа». Цього ж дня у літературному музеї була відкрита виставка під однойменною назвою.

Вечір у приміщенні драматичного театру імені Т. Шевченка відкрив народний депутат УРСР, відомий режисер і громадський діяч Лесь Танюк. Він зокрема сказав про три хвилі українського відродження, про неподільність культури. Зараз триває хвиля відродження української духовності і культури, за яку всі ми несемо пряму відповідальність перед прийдешніми поколіннями.

На вечір прийшли родичі й близькі Василя Еллана-Блакитного, Миколи Хвильового, Мар'яна Крушельницького та інших творчих особистостей з українського відродження. Дочка Блакитного Майя Василівна Вовчик-Блакитна сказала: «Вони творили з викрученими руками, але навіть своїми трагічними помилками вони заповідали нам берегти ідеї національної культури».

Про репресовану українську культуру говорили поет, лауреат Державної премії СРСР Борис Чичибабін, Лариса Крушельницька зі Львова, відомий історик, творець мартиролога репресій Дмитро Юрасов. З особливою увагою слухали присутні члена-кореспондента Академії наук УРСР, заступника директора Інституту літератури АН УРСР Миколу Жулинського, який розповів про свої зустрічі з діячами української діаспори. З болем говорили про ув'язнену культуру народний депутат Генріх Алтунян та відомий письменник Євген Сверстюк, які самі зазнали табірних жахів.

Кожна імперія має свою Голгофу, наголосив Євген Сверстюк і закінчив свій виступ віршем, де прозвучали щемливі слова, які стали настроєвою домінантою вечора: «...Я приніс гілку терну вашим тіням стражденним...».

Леонід ТИМЧЕНКО.
Харків.

ЗВИНУВАЧУЄТЬСЯ ...

Кримська обласна Рада дала згоду на притягнення до кримінальної відповідальності її депутата начальника республіканської мережі магістральних зв'язків і телебачення О. М. Дмитрієва. Йому пред'явлено обвинувачення в одержанні великого

хабара ві...
нера. одно...
перативів. ...
грошей на...
знято на ...
своєму под...
депутата, ...
ву: цей за...

...аючи подію

...ОДИТЬ НА ЗВ'ЯЗОК

ники відділів і
. Мі-
о бажання про-
р такі зустрічі
ми щомісячно.
законопроек-
, землю, ро-
ектами законів,
ріпити політич-
свободи грома-
міністра Ві-

талія Бойка до щойно виданого спільного наказу міністрів оборони і внутрішніх справ СРСР про спільне патрулювання на наших вулицях, реєстрація політичних партій і громадських об'єднань — ці та інші питання були порушені на прес-конференції. Про це читайте в наступних номерах «Голосу України».

Новини з усієї України

ГЛАСНІСТЬ — ПРОТИ СНІДу

ДНІПРОПЕТРОВСЬК. Тут створено Республіканський громадський центр по боротьбі зі СНІДом.

— У багатьох країнах світу ця страшна чума XX століття вийшла з-під контролю медиків, — сказав один з ініціаторів створення центру Віталій Хазан, — а в нас ще є шанс запобігти біді.

Микола НЕЧИПОРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

ГАЗЕТА ДЛЯ ПІДПРИЄМЦІВ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ. Цими днями вийшов перший номер газети «Підприємець». Його засновник — обласна Рада профспілок працівників кооперативів та організацій форм вільного підприємництва. Це буде газета для кооператорів і про них, посередник між новою сферою вільного підприємництва та населенням Хмельниччини, інших областей.

Борис ДАШЕВСЬКИЙ, журналіст.

ПОГОВОРИ ЗІ МНОЮ, ВСЕСВІТЕ

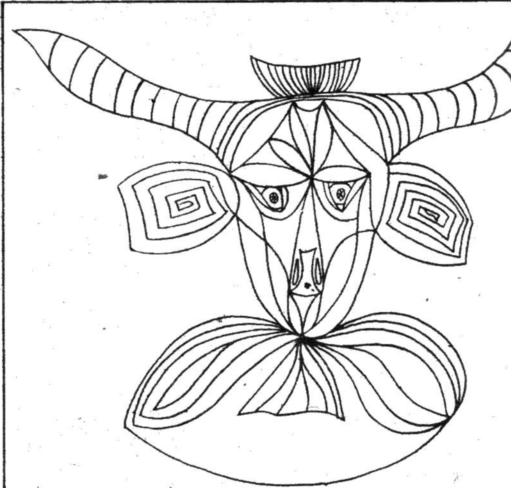
Характерники

Валентина Павлівна Крамінська — інженер Сумського науково-виробничого об'єднання «Електрон», звичайна собі жінка, відрізняється єдиним: за що не візьметься, все у неї виходить. Шиє, в'яже, плете макраме, займалася чеканкою, випалюванням, укладала власний довідник лікарських трав. А того вечора чоловік дав їй почитати статтю в газеті «Молодь України» — «Діти Всесвіту». Раптом відчула себе гарячою болючою точкою, сльози ринули з очей. Закрилася руками й повторювала: «Хто я? Хто я?».

Пізніше, ввійшовши в контакт, дізналася, що досі не знала себе. Звідти їй розповіли: спершу вона була вогнем, потім народилася зайцем, ще раз — лисицею. Потім народилася в Індії, звали Гезею, прожила 17 літ. Наступне життя — у Гвінеї, звалась Уранією, жила 23 роки. Восьме й передостаннє життя — у Стамбулі, звали Гюльчарою, померла у 6 років від ангіни, було це близько 1720 року. Валентині Павлівні повідомили, що тепер вона проживе до 30 вересня 2015 року. Вона до цього ставиться філософськи, бо знає, що душа її житиме на планеті Іпес сузір'я Терезів.

До рук жінки потрапляли все нові публікації, вони підштовхували до пошуків. Так з'явилась у неї «паличка феї». Коли взяла паличку, побачила на відполірованій поверхні власне зображення, а ще — обличчя якогось чоловіка. Потім бачила дівчат з пишним волоссям, одухотвореними обличчями. Особливо часто — обличчя однієї дівчини. Незнайомка мовчала, аж поки не попросила її показати свою планету. Просто на меблях раптом з'явився пейзаж — такої форми, ніби проектором було око самої Валентини Павлівни. Спробувала підніматі пальцем повіку — зображення збільшувалось.

Після публікації, де йшлося про спілкування через намистинку, що на ниточці рухається або не рухається над літерами, вказуючи потрібні й називаючи їх у слова, Валентина Павлівна теж спробувала так поспілкуватися. Їй відповіли. Це сталося 29 вересня минулого року. Зошитів із записами розмов уже кілька. З мовою проблем нема — усе практично по-нашому. Спілкування за допомогою намистинки забирає багато часу, тому Валентина Павлівна просить відкрити їй слуховий канал.

Втім, можливості одержання інформації постійно зростають: є канал доль, гравітації, минулого й майбутнього, сім каналів інформації для лікування травами. Вона має свій код, який повідомляє при ви-

ході на то...
Скористати...
може ніхто...
А ще у...
лося ціле ...
Так, вона ...
Спершу п...
відчуття: з...
цювати не ...
пружувалас...
конувала я...
лася взяти...
Вона шукає...

ГОЛОС України

поважає волю
Поневолювач
буває вільним.
жартуючи, що
змушує люди-
х «добровіль-
Коли це було
сто з вами?
коли пішов
родні депута-
сило мене ро-
люблю, а те.

ба?

яку треба зро-

різняється ро-
міс зради

редньому жит-
озумним ком-
вважав, що
бну справу,
слювався над
и Горині, Лу-
ла Руденко,
із Системою.
компроміс за-

кінчився тоді, коли я зрозумів: кожен має сказати режимові «Ні!», бо інакше життя не зміниться. Той, хто зрозумів це, але нічого не зробив, той, як на мене, й зрадив ідеали.

— **А власні права людини ви в сім'ї можете відстояти?**

— У мене дружина — росіянка, і я, як мужчина-українець, не можу утискати «представницю національної меншини» й тому завжди із задоволенням їй підкоряюсь, маючи власну точку зору. Дружина дуже багато значить у моєму житті. Крім неї, у мене двоє синів, троє онуків, і в сім'ї я — щаслива людина.

— **Якщо ви — оптиміст, то в чому це полягає?**

— Надія помирає останньою. У народу України — попереду щаслива зірка. Ми — не Богом проклятий народ.

Вів бесіду спеціальний кореспондент «Голосу України» Володимир СКАЧКО.

Фото Віталія ЛЕЩИНСЬКОГО.

ГІЛКУ ТЕРНУ

...'ять

...ний режисер і ...ляч Лесь Танюк сказав про ...ського відрод... подільність ку... ...трив третя ...ння ...аїнсь... культури, за ...мо пряму від... ...ред прийдеш...

...йшли родичі й ...Еллана-Блакит... ...вильового, Ма... ...ицького та ...особистостей з ...відродження. ...о Майя Васи... ...китна сказала: ...з викрученими ...ть своїми тра... ...ами вони за... ...ерти ідеї на... ...тури».

...вану українсь... ...рили п... ла...

уреат Державної премії СРСР Борис Чичибабін, Лариса Крушельницька зі Львова, відомий історик, творець мартиролога репресій Дмитро Юрасов. З особливою увагою слухали присутні члена-кореспондента Академії наук УРСР, заступника директора Інституту літератури АН УРСР Миколу Жулинського, який розповів про свої зустрічі з діячами української діаспори. З болем говорили про ув'язнену культуру народний депутат Генріх Алтунян та відомий письменник Євген Сверстюк, які самі зазнали табірних жахів.

Кожна імперія має свою Голгофу, наголосив Євген Сверстюк і закінчив свій виступ віршем, де прозвучали щемливі слова, які стали настроєвою домінантою вечора: «...Я приніс гілку терну вашим тіням стражденним...».

Леонід ТИМЧЕНКО.
Харків.

З пошти головного редактора

Цього листа ми щойно одержали і з поваги до автора друкуємо мовою оригіналу.

МОЖНО ЛИ СОХРАНИТЬ ТО, ЧЕГО НЕТ?

В областной газете «Вісті Ровенщини» от 17. 09. 90 г. опубликовано письмо Д. Коваленко из Гощи (место работы не указано) под заголовком "Я кажу: «Так» о Союзном договоре. Один из аргументов Д. Коваленко в пользу Союза следующий: «Західна Європа хоче об'єднатися ще більше, а ми мріємо про удільні князівства, про національні ядерні сили».

Считаю, что редакция газеты областного Совета народных депутатов должна была объяснить автору письма, а заодно и всем читателям, что объединение государств в Западной Европе носит принципиально иной характер: там нет Центра, который управлял бы всеми странами, диктовал свои законы, перераспределял по своему усмотрению доходы и валюту. Между ними существуют взаимовыгодные связи, подобные которым сейчас устанавливают между собой республики, минуя Центр.

Украина не «мріє про національні ядерні сили», она хочет стать безъядерной зоной, как Швеция, Финляндия и другие миролюбивые государства, что и записано в Декларации о государственном суверенитете. Необходимость же иметь свою республиканскую армию (при коллективной стратегической обороне) подтвердили события в Литве: своя армия не будет давить танками своих матерей и детей и другим не позволит.

Нам предстоит сказать свое «ДА» или «НЕТ» на референдуме о Союзе. Однако вопрос, предложенный Верховным Советом СССР для референдума, не однозначен и содержит подводные камни. Он сформулирован так:

«Считаете ли Вы необходимым **сохранение** Союза Советских Социалистических Республик как обновленной федерации равноправных суверенных республик, в которой в полной мере **будут** гарантированы права и свободы человека любой национальности?» (Подчеркнуто мной. — **Л. С.**).

В этой формулировке содержится несколько вопросов, дискутируемых в обществе и имеющих принципиальное значение для будущего, а именно:

1. О социализме. Что такое «развитой социализм» и «больше социализма», мы уже испытали на своей шкуре. Хотелось бы пожить в обществе, основанном на здравом смысле, без всяких «измов».

2. О федерации. Федерация, какой бы обновленной она ни была, предполагает верховенство союзных законов над республиканскими, примером чего является продолжение строительства АЭС по указанию Центра вопреки решению Верховного Совета Украины о мораторие. Союз равноправных государств — это **конфедерация**, а не федерация.

3. О гарантиях прав и свобод. Какими методами Союз гарантирует «в полной мере права и свободы человека любой национальности», мы видим на примере событий в Тбилиси, Сумгаите, Нагорном Карабахе, Литве, на примере запрета программы «Взгляд», дезинформации населения союзной программой «Время», травли Бориса Николаевича Ельцина в угоду Президенту и многого другого. Нам говорят, что права и свободы **будут** (в «светлом будущем») гарантированы, но тогда возникает вопрос: как связать слова «сохранение» и «будут» на референдуме, как можно сохранить то, чего нет?

На слово «сохранение» в вопросе референдума хочу обратить особое внимание, ибо сохранить можно только то, что уже существует. Поэтому "ДА" на референдуме означает: **сохранение** существующей нежизнеспособной системы, сохранение всевластия Центра, сохранение опасности высадки союзного десанта на наши головы в любую минуту, когда захочется союзным генералам. А потом нам скажут: вы сами сделали свой выбор, сами проголосовали за СОХРАНЕНИЕ.

Если бы Центр отнесся с должным уважением к декларациям о государственном суверенитете республик, то вопрос референдума был бы сформулирован в соответствии с декларациями, примерно так:

«Считаете ли Вы необходимым создание нового Союза равноправных суверенных государств, которые добровольно делегируют Центру часть полномочий для выполнения конкретных коллективных программ?».

Но система хочет сохранить себя, рассчитывая на политическую некомпетентность населения.

Л. СВАДЕБА, доцент Украинского института инженеров водного хозяйства, русская.
Ровно.

Коментар головного редактора

Не вважаю, що редакція газети обласної Ради повинна була щось роз'яснювати своєму авторові. Вона надрукувала листа, який є, і цим показала, що існує і такий рівень мислення. А, можливо, продемонструвала і власний. Як казали римляни, розумному — достатньо.

Цілком згоден з доцентом Л. Свадебою, з її точкою зору. І тим більш приємно, що висловлює її росіянка. Це ще одне, хай і окреме, підтвердження того, що Росія й Україна, росіяни й українці завжди знайдуть спільну мову. Коли йтиметься саме про інтереси Росії і України, а отже, і про українців у Росії, і росіян на Україні, і про інші народи, а не про інтереси якогось центру, що хотів би ними безоглядно керувати, розпоряджатися їхніми ресурсами і працею, як йому заманеться. Саме так — Союз рівноправних суверенних держав. Інша структура, сподіваюсь, не пройде. Час не той, і люди не ті. Так, можна загальмувати цей процес, але не можна зупинити. І чим потужнішими будуть гальма, тим більша небезпека суспільних катаклізмів і розбрату. Хоч це наш славний центр здатен зрозуміти чи ні?

ЗВИНУВАЧУЄТЬСЯ В ОДЕРЖАННІ ХАБАРА

Кримська обласна Рада дала згоду на притягнення до кримінальної відповідальності її депутата начальника республіканської мережі магістральних зв'язків і телебачення О. М. Дмитрієва. Йому пред'явлено обвинувачення в одержанні великого хабара від головного інженера одного з місцевих кооперативів. Момент передачі грошей на вулиці було відзнято на відеоплівку. У своєму поданні прокурор області просив згоди і на арешт депутата, але дістав відмову: цей захід визнали передчасним. Рада виявила лояльність ще й тому, що в Олексія Дмитрієва троє неповнолітніх дітей і хворі родичі, які потребують його опіки.

Л. РЯБЧИКОВ, кор. Укрінформ.

КНИЖОК, А НЕ ТАНКІВ

Є в маленькій Литві невелика українська громада, яку Невзоров, не спитавшись, зарахував до ущемлених. А вона має свої години на литовському радіо, недільну школу. І просить допомогти не танками, а книжками та платівками рідною мовою. Є бажаючі?

232300, Вільнюс, АРП-3, а/с 514, Lietuvos ukraineos bendria.

Олена ОЗІРНА.

ГОВОРИ ЗІ МНОЮ, ВСЕСВІТЕ

— Характерники —

...лівна Крамін... ...р Сумського ...ного об'єд... ...ного, звичайна ...різняється єди... ...візьметься, все ...Шиє, в'яже, ...вималась че... ...ванням, укла... ...овідник лікар... ...ого вечора чо... ...атті статтю в ...Україні»—«Ді... ...птом відчула ...олючою точ... ...нули з очей. ...ми й повто... ...Хто я?». ...овши в к о н ... ...що досі не ...д т и її роз... ...она була вог... ...лилася зайцем, ...ею. Потім на... ...звали Гезею, ...Наступне жит... ...звалась Ура... ...ки. Восьме й ...життя — у ...Гюльчарою, ...ків від ангіни ...о 1720 року. ...ї повмирали, ...проживе до ...року. Вона до ...філософськи, ...а її житиме на планеті Іпес сузір'я Терезів.

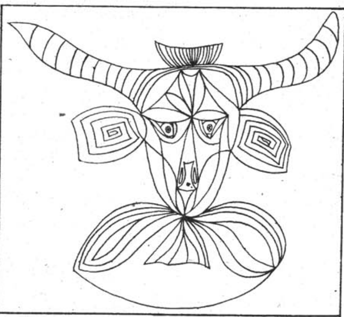
До рук жінки потрапляли все нові публікації, вони підштовхували до пошуків. Так з'явилась у неї «паличка феї». Коли взяла паличку, побачила на відполірованій поверхні власне зображення, а ще — обличчя якогось чоловіка. Потім бачила дівчат з пишним волоссям, одухотвореними обличчями. Особливо часто — обличчя однієї дівчини. Незнайомка мовчала, аж поки не попросила її показати свою планету. Просто на меблях раптом з'явився пейзаж — такої форми, ніби проектором було око самої Валентини Павлівни. Спробувала піднімати пальцем повіку — зображення збільшувалось.

Після публікації, де йшлося про спілкування через намистинку, що на ниточці рухається або не рухається над літерами, вказуючи потрібні й нанизуючи їх у слова, Валентина Павлівна теж спробувала так поспілкуватися. Їй відповіли. Це сталося 29 вересня минулого року. Зошитів із записами розмов уже кілька. З мовою проблем нема — усе практично по-нашому. Спілкування за допомогою намистинки забирає багато часу, тому Валентина Павлівна просить відкрити їй слуховий канал.

Втім, можливості одержання інформації постійно зростають: є канал доль, гравітації, минулого й майбутнього, сім каналів інформації для лікування травами. Вона має свій код, який повідомляє при виході на той чи інший канал. Скористатися цим кодом не може ніхто інший.

А ще у Кримінської з'явилося ціле зібрання малюнків. Так, вона почала малювати! Спершу пережила незвичне відчуття: з намистинкою працювати не могла, бо рука напружувалась і мимоволі виконувала якісь рухи. Здогадалася взяти папір та олівець. Вона шукає можливостей поділитися інформацією з іншими. Бо розум сказав їй: «Розповідай про мене. Щастя і радість на планеті матимуть з вірою в мене»...

Алла МАРКЕЛОВА.

Аора Марса.

Бик планети Ркуповж сузір'я Стрільця.

Малюнки відтворив художник Анатолій ТУЗ.

АСОЦІАЦІЯ ПСИХІАТРІВ

Нещодавно у Києві відбулася установча конференція Асоціації психіатрів України, в якій взяли участь лікарі з 14 регіонів нашої республіки.

На зібранні ухвалено положення про обласний філіал асоціації, рішення про створення Координаційної ради, в якій працюватимуть повноважні представники філіалів. Президентом асоціації обрано завідуючого кафедрою психіатрії Київського державного інституту удосконалення лікарів В. Кузнецова, серед членів правління — відомий дисидент і правозахисник Семен Глузман, лікар-психіатр за фахом.

Артем КОЛЕСНИК, наш громадський кореспондент.

ЛЮДИ КОЛО ЗЕМЛІ

Аграрні діалоги

«Киев бомбили, нам объявили, что началася война...». У цей лиховісний день людям було не до новонародженого Петра Саблука... Пройшов роботу у колгоспі, скуштував наукових хлібів і через півсотні літ став членом-кореспондентом Української академії аграрних наук. Кілька років тому з легкої руки колективу очолив Український науково-дослідний інститут економіки агропромислового виробництва імені О. Шліхтера. І один з небагатьох утримався на цій посаді. Проте наш діалог не з приводу нового вченого звання і не про поїздку до США. За кількістю титулів і поїздок за ринковим досвідом ми серед лідерів. Але як же нашому селу вижити в ринковій стихії? Про це — розмова під час наукової конференції «Ринок і ринкові відносини в системі АПК Української РСР».

САБЛУК Петро Трохимович. Вінничанин. Член КПРС за переконаннями. Вірить, що й у нашій країні можуть діяти економічні закони. Старшого сина — випускника сільськогосподарської академії — хоче бачити в ділі, наполягає, щоб той їхав працювати в провінцію.

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

НА XXVII З'ЇЗДІ ПАРТІЇ ПРИЙНЯЛИ РІШЕННЯ ПРО ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ, А НА XXVIII — ДІЙШЛИ ДО НЕОБХІДНОСТІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН. АЛЕ Ж ЕКОНОМІСТАМ УЖЕ ТОДІ БУЛО ЗРОЗУМІЛО, ЩО НЕМАЄ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ БЕЗ РИНКОВИХ ВІДНОСИН. ЧИ ТРЕБА БУЛО П'ЯТЬ РОКІВ ЧЕКАТИ?

— Наше село потроху входить у ринок. Як би нам не було важко у перехідному періоді, ми повинні пройти через це «економічне чистилище». Щоб пом'якшити шокотерапію, з наукової і практичної точок зору осмислити ринкові відносини, і проводиться ця конференція. На неї запрошені провідні вчені республіки, голови колгоспів, фермери, тобто ті, хто володіє ситуацією. Ми раді, що було представництво від кожної області до п'яти чоловік, а також члени недавно створеної асоціації «Економіка АПК» — своєрідне віче чи рада перед великим плаванням. Спільно думали, як треба відміряти, щоб зайвий раз не різати.

Тепер про становище українського села. Як на мене, то сьогодні склалася парадоксальна ситуація. Ще недавно тільки й розмов було, що про тонну зерна на один «людський фактор». Отоді-то у нас, мовляв, буде рай і благодать. Але тонна є, а на прилавках — злидні сидьмом сидять. Бо продукція в силу певних причин не доходить до нашого столу. Цю практику треба ламати хоч би тепер — на порозі ринку. На мою думку, треба позбутися трьох основних причин. По-перше, відсутність інтересу, по-друге, нікудишнє сервісне обслуговування аграрного сектора і, по-третє, катастрофічні втрати вирощеного. Звичайно, підвалина всіх наших бід на селі — відсутність інтересу з боку держави до об'єктів господарювання в аграрному секторі і з боку селян до колгоспу. Якщо в інших галузях змінюються ціноутворюючі фактори, то це в законодавчому порядку призводить до зміни оптової ціни підприємства. Бо змінюються умови виробництва чи добування. В сільському господарстві ми встановлюємо тверді закупівельні ціни і, незалежно від будь-яких змін, ціни стоять непорушною скелею. Цим самим об'єктивні економічні закони працюють на шкоду нашому знедоленому селу. А треба, щоб вони стимулювали, працювали на розвиток аграрного сектора. І якщо ми не будемо рахуватися із законом вартості, балансом попиту і пропозиції, то продовольчу проблему нам не вирішити. Зараз йде пошук інтересу людей до колективних форм господарювання.

— Мабуть, це стосується асоціацій, кооперативів, колгоспів, агрофірм, які виросли на місці колгоспів. Але ж парадокс у тому, що вирощуємо ми і так чимало, а прилавки біднішають. На нашу думку, все пов'язано із землею, з тим, чия вона. Хоча сюди входить і сервіс...

— Саме через сервіс село не доводить до споживача якість і кількість продукції. За окремим винятком, нам не треба збільшувати виробництво. Не треба збільшувати, щоб його потім згноїти. Треба вчитися тримати марку у фасуванні, збереженні, продажу продукції. У США, скажімо, на одного фермера припадає сім працівників служби сервісу. В нас — близько двох чоловік. А ще ж врахуйте, що нашому селянинові доводиться дбати про все самотужки: від купівлі техніки до продажу продукції.

— До речі, як нам стало відомо, ви нещодавно відкривали для себе Америку в прямому розумінні цього слова. Доктора Кашпіровського вразило те, що там навіть серед глупої ночі є у магазинах свіже молоко. Думаємо, що вас, вченого-аграрія, здивувало щось інше.

— Основне — те, що найшанованіший чоловік там — фермер. Я не бачив фермера у штаті Айова без доріг, високоякісних машин, кооперації. Разом з тим переконалися, що не можна сліпо копіювати Захід. Бо в США ферма — 200—500 гектарів. Там немає таких сіл, як у нас. Не будемо ж ми тепер повсюди розвозити села по хуторах. Ну, і високий рівень дисципліни, продуктивності праці...

— Які ми весь час зміцнювали, піднімали гаслами, газетами, соцзмаганням, та так і не здужали. Чи не тому, що на наше селянство спустилась ера беззмелля. Вже 1922 року перша стаття Земельного кодексу УРСР гласила: «Постановлениями Всеукраинских Съездов Советов Рабочих, Крестьянских и Красноармейских Депутатов, основанными на ясно выраженной революционной воле Рабочих и Крестьян, право частной собственности на землю, недра, воды и леса в пределах Украинской Социалистической Советской Республики отменено навсегда».

— Це гірка правда. Земля для аграрника — основа основ. Від правильного вирішення земельних питань залежить міць держави. У нас же прозріння настає поступово. На XXVII з'їзді партії прийняли рішення про економічні методи управління, а на XXVIII — дійшли до необхідності ринкових відносин. Але ж економістам уже тоді було зрозуміло, що немає економічних методів без ринкових відносин. Чи треба було п'ять років чекати? Дай Боже, щоб я помилився, але ми по багатьох позиціях боїмося навіть крок ступити вперед. Земельний кодекс прийняли, але змушені будемо ставити питання про ринок землі, праці. Чи не підуть на це прозріння у нас дорогоцінні роки?! Я далекий від думки про обов'язковість приватної власності чи зміни нашого суспільного укладу. Але ж сьогодні відомства подібно до триглодитів нищать землю, роблять її яловою на віки, тими ж п'ятьмастами кілограмами шкідливих речовин на гектар. Через те я вважаю, що ухвалений Земельний кодекс сьогодні крок вперед, а завтра може стати кроком назад.

— Без його запасу прогресивності навряд чи порятують нас від голоду оренда, фермерство чи кооперація. І все ж, до якої із форм господарювання найкраще пристати?

— Тут у нас чимало зроблено. Ми «завели» людей, розбудили їх. Відшукуємо, як же наблизити людину до власності. І оренда, названа пресою горбатою, відслужила свою службу. Вона стала своєрідним барометром, який показує, чи можна людині довірити землю. Це один із шляхів приватизації. Плюс, звичайно, акціонерні товариства. Саме з цим наш інститут виходить на Верховну Раду, Селянську спілку. Разом з тим хіба розумно буде руйнувати такою великою кров'ю створені колгоспи. Мабуть, краще переходити до асоціацій, кооперативів. Наш інститут обстоює таку позицію...

— Лише час покаже, хто був реалістом, а хто — романтиком. Але нам би хотілося поговорити про ваш інститут. Після роману Олега Чорногуза «Аристократ із Вапнярки» у нас десь у підсвідомості залишилася думка про НДІ як про «секретний об'єкт».

— Думаю, що це нас не стосується. Радує, що більшість аграрних керівників молодого покоління потягнулась до науки. Це тенденція обнадійлива. І науковці стали ближче до села. Не секрет, що донедавна вченого цінували більше за вміння розробити міністерську інструкцію, аніж за подання практичної допомоги. Ми подаємо її у створенні малих підприємств, щоб потім перейти до їх асоціацій чи корпорацій. Власне, будь-яке аграрне питання республіки не залишається поза увагою інституту.

— Усе це теоретично так. Але чи візьмете ви особисто землю після 15 березня. І якщо візьмете, то скільки?

— Це питання не просте. В Америці багато професорів — фермери. Мають по 200—400 гектарів землі. Часто свою професорську платню вони вкладають у ферму. Це я стосовно підходів до земельного питання. Нам дали ці мізерні п'ять соток на піску. Але чого б у селі не дати 25 соток чи гектар? Куди ж вона подінеться, ця продукція? Чого ми боїмося? Я сам узяв би землі більше. Ми нарешті повинні зрозуміти, що село — підвалина держави. Тут виробляється 70 відсотків товарів народного споживання і 95 — продовольчих. І коли ми хочемо мати всього в достатку, бути цивілізованими і багатими, ми повинні відкрити очі на село. Тільки два відсотки сіл за рівнем соціального облаштування можна прирівняти до міста. Щоб підняти їх до цього рівня, треба вкласти до 100 мільярдів карбованців. Це ж каторга для селянина — бачити, як гине його труд. Тож треба вкладати гроші в переробку, холодильники, транспорт...

Ми ще довго розмовляли з Петром Трохимовичем Саблуком про благодать і каторгу ринку для села. Але весь час ловили себе на думці про страшну систему відчуження знизу догори. У нас же від селянина до академіка всі люди лише коло землі.

Діалог вели
Віктор КОСАРЧУК,
оглядач з аграрних питань газети «Голос України»,
Юрій НЕСТЕРЯК,
спеціальний кореспондент з аграрних питань газети «Голос України».

ТРЕТІЙ ТОРГ

Я, людина з асфальту, вирішив поділитися своїми роздумами щодо Земельного кодексу України.

Насамперед задоволений, що земля безкоштовно надається тим, хто її обробляє або має такий намір, і що всі форми господарювання рівні перед законом. Ті, які пропонують продавати землю, трохи забули історію. Забули, що землю вже двічі продано селянам: перший раз — у 1861 році і вдруге — у 1906—1910 роках, після столипінської реформи.

Землю не можна продавати хоча б тому, що в абсолютної більшості колгоспного селянства і працівників радгоспів просто немає коштів, і земля стане власністю ділків.

Не треба забувати і про те, що під час створення колгоспів селяни об'єднали не тільки землі, а й худобу і сільськогосподарський реманент. Сьогодні кожному колгоспнику крім частини землі належить ще й частка рухомих і нерухомих фондів колгоспів. Особиста справа кожного колгоспника — залишатися в колгоспі чи вийти з нього разом зі своєю часткою і вести фермерське господарство.

Анатолій БАХМУТ,
історик.
Черкаська область.

ЗАКОННЕ РІЗНОГОЛОССЯ

У статті 12 Закону про пріоритетний розвиток села й агропромислового комплексу в народному господарстві України записано, що сільські жителі користуються електроенергією за пільговими тарифами. Оплата за цими тарифами повинна проводитись ще з 1 листопада 1990 року. Для чого прийнято Закон, положення якого не виконуються, і хто повинен контролювати їх виконання?

Стаття 19 того ж Закону декларує звільнення селянських господарств від оподаткування строком на п'ять років. А щойно прийнятий Земельний кодекс України звільняє від податків українське селянство на три роки. Але ж не може, не повинен один державний Закон суперечити іншому. То чому ж суперечить?

Євген МЕРКУЛОВ.

БОЛЮЧА ТЕМА

Огляд листів до постійної Комісії Верховної Ради УРСР з питань агропромислового комплексу

ПИТАННЯ землі є одним з найважливіших як в економічному, так і в політичному аспекті. Саме тому, як тільки на другій сесії Верховної Ради УРСР в порядок денний були внесені питання «Про проект Закону Української РСР про власність» і «Про проект Земельного кодексу Української РСР», на адресу Президії, Голови Верховної Ради і Комісії з питань агропромислового комплексу надійшло понад 230 листів і телеграм.

Причому питання землі в однаковій мірі хвилює не тільки тих, хто на ній працює: сільські жителі надіслали 52 відсотки листів і телеграм. Кожна п'ята пропозиція надійшла від пенсіонерів, інвалідів і учасників Великої Вітчизняної війни. Своїми міркуваннями діляться робітники, спеціалісти, творчі працівники.

Серед усіх проблем найбільша дискусія, як і на сесії Верховної Ради УРСР, ведеться навколо приватизації землі, її купівлі та продажу, тобто надання землі категорії товару, як на цьому наполягає частина народних депутатів Української РСР.

Так, Пиченіжин з Івано-Франківської області пише, щоб «селянин що хотів, те й робив з землею. Власник має право купити, продати, обміняти...». Доводить переваги приватної власності і стверджує необхідність передачі п'ятої частини колгоспних і радгоспних земель для фермерського або селянського господарства інженер-землевпорядник з міста Харкова Ю. Юрченко. «Приступайте негайно до ліквідації колгоспів і радгоспів, спочатку збиткових, а в перспективі всіх...», — закликає пенсіонер, учасник війни Марков з Донецька. Він віддає перевагу вихідцям з села, що тепер проживають у містах, мовляв, вони «візьмуть землю і будуть працювати не так, як колгоспники, а в 3—4 рази краще».

За передачу землі у власність, як це зроблено в РРФСР, пенсіонер М. Хижняк з села Москаленко Богуславського району Київської області. Підтримують ідею приватизації в тому чи іншому вигляді М. Козлов з міста Донецька, М. Бурцев з міста Енергодара Запорізької області, К. Шапочкін з міста Одеси.

«Негайно видати закон про повернення землі селянам», — наполягає в своєму листі О. Черевко з міста Ужгорода.

Всупереч їм ряд авторів вважають, що «це питання входить в компетенцію сільських жителів. Тому варто було б, — пише Ю. Гравичка з села Слобода Кагарлицького району Київської області, — провести серед них референдум». За його проведення І. Хмелюк з села Колубаївці Кам'янець-Подільського району Хмельницької області, а Вишквар з Підволочиська Тернопільської області звертається до народних депутатів УРСР: «Ви не маєте права вирішувати без селянина це питання». К. Цербань з села Буйволово Кролевецького району Сумської області стверджує: «За приватизацію землі виступають люди, які поняття не мають про стан справ на селі. Треба спочатку спитати колгоспників». «Закон про землекористування повинен відповідати ленінському Декрету про землю», — робить наголос пенсіонер Москаленко в телеграмі з Маньківки Черкаської області.

Автори кожного третього листа категорично заперечують приватизацію землі. М. Кир'ян із міста Запоріжжя вважає, що «ніякої приватної власності у нас бути не повинно». Постановку питання про продаж землі, особливо іноземцям, вважає блюзнірством М. Доценко.

Ряд жителів села Клішківці Хотинського району, що на Буковині, зокрема Карвецький, Минка, Тимко, Попов зазначають: «Радянська влада у нас не конфіскувала землю, ми її усуспільнили, створили колгоспи. І хай земля буде у них. Вона дає в колгоспах такі врожаї, які й не снилися нашим дідам».

Надійшло немало пропозицій щодо зміцнення матеріально-технічної бази колгоспів і радгоспів, переробних підприємств, удосконалення структури управління сільськогосподарським виробництвом, впровадження різних форм господарювання, поліпшення дисципліни, організації праці та інше.

Зокрема, П. Городиско з Нового Роздола стверджує, що «колгосп — непогана організація, тільки треба створити умови для колгоспників і соціальні, і в питаннях допомоги ведення підсобного господарства». До зміцнення колгоспів закликають пенсіонери села Козацьке Конотопського району Сумської області: Кирієнко, Москаленко, Ігнатенко, Макаренко, мотивуючи тим, що «коли були одноосібними, були бідними і нещасними». Таку ж думку має Ф. Цибко з Охтирки, що на Сумщині, та інші. «Колгоспи і радгоспи зберегти, але вони повинні орендувати землю в Радах», — пише Л. Гупалов з Одеси.

Підтримують фермерство і оренду Н. Мойсеєнко з селища Знам'янка Кіровоградської області, а Пучковський з села Литовеж Іваничівського району Волинської області пропонує «на базі відсталих, збиткових колгоспів створювати фермерські господарства, очолювані спеціалістами з розвинутих країн», П. Гончаренко з міста Слов'янська висловив думку, щоб «землю передати заводам, фабрикам». Вони мають право на свою думку. Але ж спеціалістів своїх у нас досить, треба лише дати їм право самостійно працювати, без команд і понукань, а заводи і фабрики мають не менше власних проблем, ніж сільськогосподарські підприємства.

Слушними є пропозиції про збільшення присадибних, садових і дачних ділянок, де це можливо. У багатьох листах мова йде про їх виділення з правом наслідування. Таке питання порушують і міські, і сільські жителі. З телеграмами і листами до Верховної Ради УРСР звернулися: сім'я Теницьких з міста Селидове та інвалід війни К. Федосенко з Харцизька Донецької області, В. Четверня з колгоспу імені Мічуріна на Черкащині, Пилипенко з Конотопа Сумської області.

Ряд зауважень і ідей виходять за межі згаданої теми, та всі вони спрямовані на вирішення проблем нашого сьогодення, поліпшення використання природних і матеріальних ресурсів, в тому числі і землі.

Комісія з питань агропромислового комплексу уважно проаналізувала думки, висловлені в листах наших виборців, врахує їх при підготовці законів і буде керуватися в практичній діяльності. Комісія висловлює щиру подяку всім, хто турбується за долю нашої республіки, вболіває за правильність прийнятих рішень Верховною Радою УРСР і поділився з депутатами думками, надіслав свої пропозиції.

Підготував Микола РЕВЕНКО, заступник голови постійної Комісії Верховної Ради УРСР з питань агропромислового комплексу.

Фото Михайла ТАТАРЧЕНКА.

«КРИЖАНА» КАРТОПЛЯ

З торговельної спадщини

Раділи Люба Пузирна, її суджений Василь (навесні побрались), матір Ганна Макарівна, коли отримала довідку у сільраді про те, що не кому-небудь — державі здали 2125 кг картоплі! Диваки? Могли у місті добрі гроші вторгувати? Могли. А все він винен — «Донбас». Бо ще влітку з'явилось розпорядження Козелецького райвиконкому, згідно з яким кожен, хто здавав державі не менше двох тонн картоплі, міг позачергово придбати великого холодильника. Крім того, з усіх претендентів найперше право на дефіцит мали ті, що здали найбільше. Коротше кажучи — змагання.

Взагалі люди в селі картоплю здавали. Адже голова сільради Віра Миколаївна Пузирна (не родичка Люби Пузирної) запевняла — дефіцити будуть. Отже, план заготівлі картоплі в селі виконано на 116 відсотків. За клопотанням сільради Лемешівське споживче товариство отримало на Кіпті чотири холодильники. «Кристал» придбав інвалід праці А. Рубан. А на три «Донбаси» В. Пузирна видала довідки людям, що картоплі здали найбільше. Звичайно, Люба і її матір обіцянкам місцевої влади повірили, то й почимчикували, наївні, до завідуючої магазином № 201 Н. Науменко. А в Надії Андріївни свої «аргументи»: «Два «Донбаси» вже видані, залишився один. І я його, мабуть, собі заберу».

— Як так?! — розгубились Пузирні. — Ми ж заробили...

— Та що це я, працюючи в магазині, не можу холодильник собі забрати?! — здивувалась «хазяйка 201-го». А наступного дня зранку вже й «вирок» оголосила: «Все. Холодильник у мене вдома!». Голова ж сільради просто розвела руками і «втішила» Любу: «Якщо ще щось колись отримаємо, то дамо...».

Люба пішла в райком комсомолу. До другого секретаря — Миколи Тополя. Той одразу ж звернувся до заступника голови народного контролю Володимира Васильовича Гумінського. Виїхали в Кіпті. Завідуюча магазином зустріла люб'язно, показала відомість і три довідки на придбання холодильників «Донбас»: здано 2 тисячі, 1590 і... 850 кілограмів картоплі (нагадаю, що Пузирні здали 2125 кг). Ви, мабуть, вже здогадались, що 850 кілограмів — вказані у довідці самої Н. Науменко. А як же тоді бути з розпорядженням райвиконкому, де сказано про 2 тонни картоплі (лише в цьому випадку надається позачергове право на придбання великого холодильника (?!). А на довідці ніби підпис голови сільради і дозвіл: «Відпустити». Виявилось, завмаг власноручно «накалала» резолюцію, а підпис голови сільради — підробила.

Наступного дня Микола Тополь, В. Гумінський з двома працівниками відділу по боротьбі з розкраданням соціалістичної власності знову побували в Кіптях. Вирішили перевірити, чи немає ще зловживань. І знайшли в підсобці приховану пральну машину «Таврія», більше тисячі металевих кришок для консервування, інші дефіцитні товари. «Пральна машина зіпсована. Її ремонтувати будуть», — дотепно «пояснила» завідуюча. Перевірили — «Таврія» в повному порядку. Склали акт, на основі якого комісія райвиконкому оштрафувала Н. Науменко на 250 карбованців. Як на мене, рішення занадто гуманне. Адже в подібних випадках (приховування товару) допускається 500 карбованців штрафу і звільнення з роботи.

А 24 листопада виконком сільської Ради в Кіптях вирішив: «Завідуючій магазином № 201 Науменко Н. А. продати холодильник «Донбас» Пузирній Ганні Макарівні (як кращому здавачу картоплі)».

Гадаєте, на цьому всі пригоди родини Пузирних благополучно скінчилися? Нічого подібного. Ось тут якраз і почалося найнеймовірніше. Бо не встигли Люба з матір'ю підійти до магазину, аби нарешті стати повноправними господарями холодильника, як побачили, що їхній «Донбас» вантажать на візок і везуть за розпорядженням голови правління Лемешівського споживчого товариства Н. Набільської до бухгалтера цього ж товариства — Наталії Пінчук...

Ганна Макарівна в сльозах до голови сільради, а та тільки й мовила: «Ідьте скаржитись у район. Я тут нічого не можу вдіяти».

Наступного дня у Григорія Михайловича Панченка — першого секретаря райкому партії зібралися Микола Тополь, В. Гумінський, Н. Набільська, В. Соляник... Голова райвиконкому говорив правильні слова: «Сьогодні торгівля — барометр Радянської влади», «Доки торгівля ставитиме палиці в колеса Радянській владі», «Сільрада вирішила, для чого ж тепер скількох людей відривати від роботи!». Врешті-решт напругу зняв В. Соляник, запропонувавши виділити додатково ще один холодильник — для родини Пузирних.

Я навмисне так детально виписав сюжет цієї справді анекдотичної історії, яка могла цілком претендувати на місце в якомусь сатиричному романі. Мабуть, після всіх оціх ходінь по муках Пузирні таки придбають холодильник. Може, навіть, великий — «Донбас». Але ж їх законно зароблений холодильник так і залишився в торгівлі!

Отак і живемо, як в добрі старі часи: «історія» є, винних немає. Цікаво тільки, чи буде наступного року у Люби Пузирної бажання здавати картоплю?

Сергій ДЗЮБА.
Чернігівська область.

...А «ПЕКЕЛЬНА МАШИНА» ЦОКАЄ

Нотатки оглядача

Американські телеглядачі були шоковані, коли побачили на екранах нове спорядження президентської охорони: слідом за Дж. Бушем крокували співробітники секретних служб, екіпіровані... протигазами. Втім, шок тривав недовго: коментатори TV пояснили, що цей захід вжито на випадок терористичної акції із застосуванням отруйних газів.

Від кого сподіватись подібного — пояснювати не доводиться. У Сполучених Штатах всерйоз сприйняли загрозу С. Хусейна «перетворити весь світ на поле бою, якщо американці та їхні союзники почнуть бойові операції в зоні Перської затоки». І хоча на думку урядових експертів найімовірніше, що хвиля диверсій прокотиться, передусім, Європою й Близьким Сходом, надзвичайні заходи було прийнято і у США.

Які саме? Багато про що доводиться тільки здогадуватися. Адже посадові особи вважають за краще тримати подробиці в секреті. Зокрема, представник ФБР підкреслив, що «дані, які цікавлять журналістів, далеко не байдужі й терористам».

Втім, дещо потрапило-таки на сторінки преси. Зокрема, повідомлення про те, що знімаються відбитки пальців у приїжджих з деяких арабських країн; безпрецедентною називають журналісти нову систему охорони аеропортів, де сновигають патрулі з собаками, спеціально натренованими на розшук вибухівки, взагалі зачинено камери схову, зали наскрізь «просвічуються» телевізійними камерами — інакше кажучи (користуємося визначенням глави Федерального авіаційного управління США), «введено четвертий рівень засобів безпеки — найвищий з усіх, які коли-небудь вводилися в повітряних портах країни». (Проте не обійшлося й без конфузу, коли згаданий «четвертий рівень» не завадив двом репортерам пронести, в порядку експерименту, фальшиву бомбу через усе приміщення місцевого аеропорту — тобто, повз 55 екранів для перевірки вантажу).

Європа — ще ближче до зони бойових дій, тому й там до загроз С. Хусейна поставилися надзвичайно серйозно. Приміром, у Лондоні аеровокзал патрулюють... танки, а міністерство оборони Великобританії рекомендувало районним відділенням охорони здоров'я підготуватися до подання надзвичайної медичної допомоги сотням цивільних осіб, які можуть стати жертвами терористичних акцій із застосуванням отруйних речовин.

Кожен готується, як вважає за потрібне. Французьке міністерство внутрішніх справ заборонило продаж зброї приватним особам, а також торгівлю спортивними рушницями й пістолетами. У Румунії власті розпочали кампанію щодо виявлення й конфіскації зброї, яка незаконно зберігається в місцевих та іноземних громадян. Кілька днів тому було терміново евакуйовано персонал ізраїльського посольства в Болгарії, оскільки поруч з його резиденцією знайшли автомобіль з іракським реєстраційним номером. В автомобілі пасажирів не було, проте досі не встановлено його власника. МВС Болгарії не виключає, що це була «репетиція» терористичного акту.

Цей перелік можна було б продовжити. Проте виникає запитання: а наскільки адекватні запобіжні заходи держав-членів антиіракської коаліції щодо погроз з боку С. Хусейна (адже навіть у Москві посольство США забарикадувалося бетонними брилами)?

Відсторонімося — бодай тимчасово — від войовничих заяв президента Іраку і звернімося до конкретних фактів. А вони — досить промовисті. Зокрема, як свідчить повідомлення радіостанції «Голос вільного Іраку», тамтешні спецслужби сформували значну кількість бойових груп для здійснення терористичних актів за кордоном. Офіцери безпеки при іракських посольствах дістали інструкцію подавати терористам всіляку допомогу. В інструкціях нібито говориться, що в разі відмови від співробітництва зі спецгрупами на дипломатів і членів їхніх сімей, які залишилися на батьківщині, чекає смерть. Згідно з повідомленням згаданої радіостанції, іракська контррозвідка координує операції цих груп з терористичними організаціями в різних країнах.

Які ж наслідки цієї діяльності (принаймні, на сьогодні)? Слід було чекати, що в першу чергу терористи вдарять по «больових точках», розташованих у близьких до Іраку країнах. Так і сталося. Як повідомив міністр внутрішніх справ АРЄ, за час кризи в Перській затоці на єгипетській території було знешкоджено півтора десятка диверсійно-терористичних груп.

На прикладі Єгипту досить чітко вимальовується стратегія терору, здійснювана С. Хусейном. Адже виявилося, що підпільні диверсійні мережі, знешкоджені в цій країні, створювалися заздалегідь з професіоналів, закинутих до АРЄ більш-менш давно, які досі сиділи, зачаївшись. Недарма місцева преса називає їх «сплячими агентами Багдада, які прокинулися з першими пострілами в Перській затоці».

Вибухи лунають у Лівані, Бразилії, Туреччині, неспокійно стало й у деяких західноєвропейських столицях. Світ зі зрозумілим занепокоєнням чекає дальшого розвитку подій. У цьому зв'язку важко не погодитися з тезою одного арабського політика: «Саддам Хусейн давно вже для себе все вирішив. Він хоче, конаючи, приректи на смерть якомога більше людей, сотні тисяч або мільйони, аби ввійти до історії».

А поки що «пекельна машина» терору продовжує цокати...

Володимир САВЦОВ, кандидат історичних наук.

Лист з Берліна

«СА»: З НІМЕЧЧИНИ... НА УКРАЇНУ

Як тут стало відомо, радянське командування так званої Західної групи військ, яке виконує постанови Московського договору про виведення радянських військових контингентів з території колишньої НДР, вирішило посилати цих солдатів на Україну. Про це заявив один з депутатів Верховної Ради СРСР під час переговорів з головою уряду землі Бранденбург Манфредом Штольпе у Потсдамі.

Більшість солдатів з Німеччини має бути направлено до Прикарпатського військового округу. Вони діставатимуться туди кружним шляхом, а саме — залізничними поромами, які курсують між Мукраном (Східна Німеччина) і Клайпедою. Згаданий депутат запевнив, що ця передислокація не означає залишення військових частин у Прибалтиці. Їх буде перекинуто до Західної України. Обрання кружного шляху спричинене тим, що Польща більше не пропускає радянські військові транспорти через свою територію аж до вироблення відповідної міждержавної угоди з Москвою. А тим часом радянський уряд вимагає від німців сплати додаткових коштів за згаданий транспорт.

Богдан ОСАДЧУК, кореспондент «Голосу України». Берлін.

БОЇ НА СУХОДОЛІ

Дванадцять американських морських піхотинців загинуло у боях з іракськими підрозділами на кувейтсько-саудівському кордоні. Це — перші жертви серед американських сухопутних військ від початку операції «Буря в пустелі». Командуючий американськими збройними силами у регіоні Перської затоки генерал Шварцкопф заявив, що іракських солдатів знищено набагато більше. Однак за повідомленням багдадського радіо, війська Іраку зазнали незначних втрат і здобули блискучу перемогу. Наземні бої розпочалися після того, як іракські танки і піхота перейшли кордон і захопили невеличке саудівське містечко. Бої в цьому районі тривають.

Усміхніться

— Снотворне? Сестро, зробіть простіше — увімкніть телевізор.

Мал. з журналу «Штерн» (ФРН).

Panorama — **Наш прес-клуб**

Таємниця скарбів Чаушеску

ЦЕЙ МАТЕРІАЛ БУЛО ВМІЩЕНО В ІТАЛІЙСЬКОМУ ЖУРНАЛІ «ПАНОРАМА». ПЕРЕДРУКОВУЄМО ІЗ СКОРОЧЕННЯМИ.

Перед нами скіпетр литого золота довжиною більше 60 сантиметрів. Він густо усіяний перлинами та дорогоцінним камінням, перш за все діамантами та смарагдами. На рукоятці — напис: «Соціалістична Румунія». Тримаючи в руці цей символ влади, і на фоні румунського національного прапора, Ніколае Чаушеску сфотографувався в день свого обрання президентом республіки 28 березня 1974 року, майже через десять років після того, як став першим секретарем РКП. Ось що згадує Іліе Пеунеску, журналіст і керівник Національної церелістської, християнської та демократичної партії: «Скіпетр лежав на червоній оксамитовій подушці. Взявши його в руку, Чаушеску оглядівся навколо і навіть легенько посміхнувся». Тепер, коли з часу народного повстання проти диктатури і страти 25 грудня 1989 року Ніколае та Єлени Чаушеску минуло трохи більше року, цей скіпетр безслідно зник. Як і більша частина скарбів диктатора. Там були у великій кількості вироби з дорогоцінних металів та каміння, сервізи, столові прибори, незліченні вази, три або чотири туалетних несесери (дзеркала в золотих рамках із золотими ручками, гребінці, щітки), явно призначені для дружини диктатора. Далі йшли бокали найрізноманітніших форм і розмірів, підноси і, нарешті, великі і маленькі скриньки, до яких було складено десятки комплектів коштовностей — сережки, кольє, персні, брошки. Майже ніхто в Румунії ніколи не бачив цього багатства. Але існують фотодокументи.

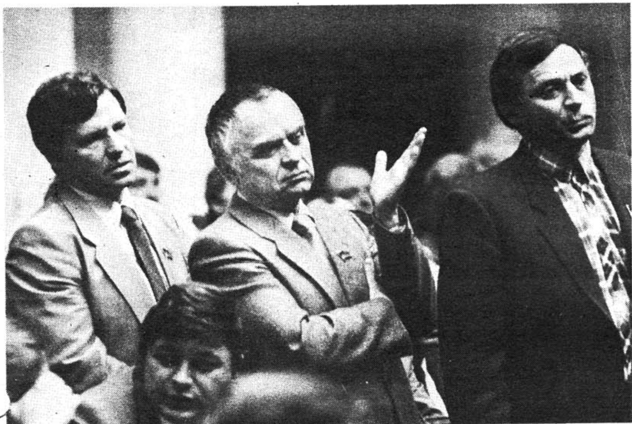
Ці фотознімки було знайдено скоріше за все у дні революції в резиденції Чаушеску в Бухаресті. Сфотографовані предмети розкладені на червоному оксамиті, як у каталогах ювеліра. Фотознімки зберігались у ящику скрині разом з декількома фотокартками сімейства Чаушеску.

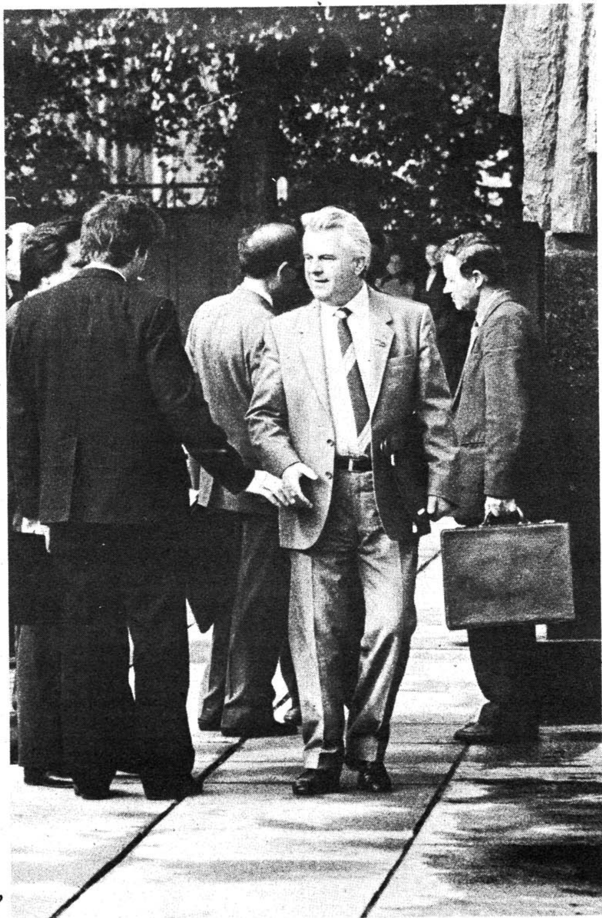
«Ніколае Чаушеску був за походженням селянином і, як всі селяни, любив щось конкретне, бажав, як мовиться, мати річ, яку була б змога сховати від стороннього ока, наприклад, у скрині, як у старі часи», — говорить Пеунеску. Він вважає навіть логічним, що «вождь» і його сімейство за двадцять п'ять років перебування при владі накопили такі солідні особисті багатства. Але румуни, які не забули про голод та інші страждання та злидні, з ним не згодні.

Як не дивно, але навіть опозиційні газети, котрі не пропускають нагоди, щоб розкритикувати і поставити в незручне становище режим президента Іона Ілієску та його прем'єр-міністра Петра Романа, не говорять про цей скарб. Хто першим увійшов у резиденцію Чаушеску? Зберігалися скарби на цій віллі, що нагадувала скоріше не резиденцію глави держави, а будиночок дрібного італійського підприємця, чи ж в оселі диктатора при штаб-квартирі ЦК РКП? Чи, може, в одному з десятків будинків, який Чаушеску привласнив для своєї сім'ї на всій території Румунії? Відповіді на ці питання поки що немає.

В останній раз Ніколае та Єлена Чаушеску вийшли з будинку приблизно о 7 годині 30 хвилин 22 грудня 1989 року. Не минуло й години, як Бухарест опинився в руках повстанців. Об 11 годині 30 хвилин на дах будинку ЦК спустився вертоліт. Незадовго до полудня подружжя Чаушеску спробувало втекти на цьому вертольоті. Воно було заарештоване о 15 годині 30 хвилин у Тирговиште, у 70 кілометрах на північ од Бухареста. На другий день повстанці виламали двері резиденції у кварталі Примевара. Їх супроводжували телеоператори. Вони зафіксували неприбране ліжко подружжя Чаушеску, миючі засоби на кухні, котрих жодна румунська сім'я ніколи не бачила у продажу, оксамитові портьєри в салоні, меблі, свідчать про відсутність смаку. Та ніхто у ті дні і не натякнув про існування скарбів. Але через кілька годин після оголошення про арешт Чаушеску швейцарський уряд повідомив Бухарест, що майно диктатора, яке зберігалось у швейцарських банках і оцінювалось у 400 мільйонів доларів (у золотих злитках), було заморожено.

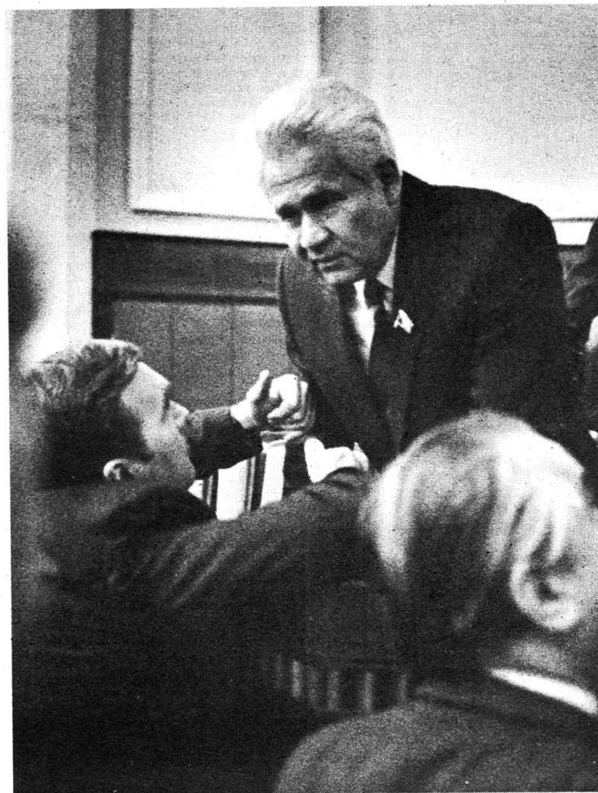
Згідно з найбільш правдивою гіпотезою, Чаушеску зміг накопичити свій капітал у Швейцарії, продаючи виїзні візи євреям, які платили за них по 5—7 тисяч доларів, і тисячам румунських громадян німецької національності, з котрих брали за надання права виїзду 3—5,5 тисячі доларів. Як не дивно, але після процесу-фарсу над подружжям Чаушеску, протягом якого їм було висунуто обвинувачення у накопиченні «великого капіталу», який зберігається в «іноземних банках», бухарестський уряд, здається, забув про наявність цього скарбу як в Румунії, так і в Швейцарії.

Зима.
Мороз-з-зно...
Кажуть, коли холодно, краще думається.
А ще — про холодну голову, гаряче серце, чисті руки.
Нехай так буде.
Бо інакше вже було.
Що ми за народ? Хто ми? Якої долі хочемо? Той, що піднімається з колін. Ті, хто мрію плекає. Такої, щоб вільному — воля...

Закон законів — екологічні вимоги

Про концепцію і статус природоохоронного законодавства

ЗАКОН ПРО ОХОРОНУ ПРИРОДИ НЕ СЛІД РОЗРОБЛЯТИ І ПРИЙМАТИ НА РІВНІ РЯДОВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНУ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДІЇ. ВІН ПОВИНЕН СТАТИ РАНГОМ ВИЩЕ І МАТИ ВІДПОВІДНИЙ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ВСІХ ІНШИХ ЗАКОНІВ.

Складається враження, що вкрай напружена екологічна ситуація на Україні, тисячократно підсилена нечуваною за масштабами і тривалістю дії чорнобильською трагедією, іще не навчила нас якісно новому ставленню до проблем охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів. Від вирішення цих питань безпосередньо залежить рівень економічного й соціального розвитку.

Про це свідчить, зокрема, підхід до розробки нового природоохоронного законодавства. Необхідність його радикального оновлення не викликає жодних сумнівів. Як це здійснити найбільш результативно й відповідально, враховуючи погіршення стану природного середовища?

Насторожує той факт, що з тридцяти п'яти назв проектів нових законів Української РСР, які готувалися на розгляд осінньої (1990 року) другої сесії Верховної Ради, проект закону «Про охорону природи» значився на двадцять першому місці.

Спираючись на власний досвід багаторічної наукової і практичної роботи у галузі охорони природи, а також аналізуючи спеціальну світову літературу, вважаємо, що закон про охорону природи не слід розробляти і приймати на рівні рядового господарського закону безпосередньої дії. Він повинен стати рангом вище і мати відповідний вплив на систему всіх інших законів, що безумовно ані на йоту не принижуватиме їх значення. Навпаки, він робитиме господарські закони більш конструктивними і дійовими.

У світовій практиці відомі два відмінні підходи до вирішення природоохоронних проблем. Перший, що вже історично склався у багатьох країнах, в тому числі й нашій, відображає суто природоохоронну діяльність, яка пов'язана з очисткою води, повітря, грунту та інших компонентів біосфери від господарського забруднення, іншими словами — боротьбу з наслідками, а також пасивну охорону природи шляхом різного роду заборон. Другий підхід, що виник зовсім недавно, акцентує увагу більше на причинах, аніж наслідках деградації природного середовища, тобто на господарській (економічній) політиці держави і діяльності усіх її господарських структур, що являють головну причину погіршення екологічної обстановки.

Найбільш повно цей новий підхід відображено у відомій доповіді Міжнародної комісії по навколишньому середовищу та розвитку (МКНСР), яка була подана Генеральній Асамблеї ООН і схвалена у 1987 році. У доповіді сформульовано новий фундаментальний принцип господарської політики будь-якої держави — «принцип сталого розвитку».

Сталий розвиток — це така господарська політика, яка забезпечує сьогоднішнє задоволення розумних матеріальних потреб суспільства (з неминучим, строго нормованим, забрудненням навколишнього середовища і розумною експлуатацією природних ресурсів) і водночас не ставить під загрозу право майбутніх поколінь жити в здоровому середовищі і задовольняти свої потреби в природних ресурсах. Згідно з цим принципом, усі закони і всі без винятку соціально-економічні рішення на будь-яких рівнях державного управління повинні прийматися з повним урахуванням екологічних вимог і обмежень.

На жаль, діюча на Україні система державних природоохоронних органів і чинне законодавство, а також поданий 11 жовтня 1990 року Радою Міністрів УРСР до Верховної Ради республіки проект закону УРСР «Про охорону природи» відображають типовий традиційний підхід «боротьби з наслідками». Виняток складають хіба що деякі статті законопроекту з відображенням процедури екологічної експертизи господарської та іншої діяльності людини; економічних заходів щодо забезпечення охорони природи; регулювання впливу антропогенної діяльності на навколишнє середовище. Ці і деякі інші статті проекту до певної міри ідеологічно сумісні з новим підходом, який на підставі доповіді МКНСР покладено в основу «екологічної перспективи до 2000 року і надалі», схваленої Генеральною Асамблеєю ООН.

Але принцип «сталого розвитку» неможливо повною мірою втілити навіть у найдосконалішому законі «Про охорону природи», вимоги якого були б обов'язковими не лише у природоохоронному законодавстві, але й у всіх інших актах, директивах, інструкціях, всіх формах і видах діяльності, яка здійснюється в рамках країни.

Тому-то ми не зійшлися думками з іншими членами робочої групи по доопрацюванню поданого урядом республіки законопроекту у ключовому питанні про концепцію і статус майбутнього основного закону про охорону природи.

Хотілося, щоб нас вірно зрозуміли і фахівці, котрі, безперечно, сумлінно працювали над проектом, і народні депутати, і, врешті-решт, громада, бо стосується це всіх нас і кожного зокрема. Ми переконані: якщо закон «Про охорону природи» буде прийнято, як передбачається, на рівні рядового господарського закону, то це не зможе вирішити проблем охорони природи, яким би досконалим він не був, бо сама по собі природоохоронна діяльність є по суті боротьбою з наслідками, а не причинами погіршення екологічної ситуації. Не допоможе такого рівня закон і у розв'язанні економічних питань.

Головною причиною прогресуючого погіршення стану середовища та виснаження сировинної бази є, як відомо, неправильно орієнтований економічний розвиток, що здійснюється без належного врахування екологічних імперативів.

Зважаючи на життєву необхідність конструктивного пошуку шляхів виходу із двох органічно пов'язаних між собою головних бід сьогодення — економічної кризи та екологічного лиха, — вважаємо за необхідне прийняти Екологічний кодекс України, що визначить основні принципи і вимоги як до господарської діяльності, так і охорони природи на її території. А після цього розробити і прийняти серію природоохоронних законів прямої дії, з положенням яких буде змога звертатися безпосередньо в суд, арбітраж, прокуратуру та інші юридичні органи.

Екологічний кодекс повинен розвивати і конкретизувати положення Декларації про державний суверенітет України, узгоджуватися з положеннями майбутньої Конституції УРСР і містити обов'язкові для всіх законів і інших директивних документів екологічні вимоги. Усі раніше прийняті закони повинні бути приведеними також у відповідність з Екологічним кодексом. Тільки у такому випадку можна сподіватися на реальне вирішення гострих екологічних та економічних проблем у їх взаємозв'язку.

Вважаємо, що Екологічний кодекс повинен бути невеликим за обсягом і відображати принаймні ті основні юридичні норми, які рекомендовані Генеральною Асамблеєю ООН для законотворчої роботи у всіх країнах-членах Організації Об'єднаних Націй.

До них відноситься основне право всіх людей на сприятливе для життя і економічного розвитку природне середовище, а виходячи з цього, обов'язок держави: охороняти і раціонально використовувати навколишнє середовище і природні ресурси в інтересах нинішнього і майбутнього поколінь, підтримувати екосистеми і процеси, які необхідні для функціонування біосфери; охороняти біологічну різноманітність і дотримуватися принципів, що забезпечують стійку оптимальну продуктивність при використанні природних ресурсів та екосистем: встановлювати норми охорони навколишнього середовища (саме у цьому полягає завдання суто природоохоронного законодавства); здійснювати моніторинг змін у якості природного середовища і використанні природних ресурсів, а також публікувати дані з цього приводу; зробити попередні екологічні оцінки або вимагати їх здійснення в зв'язку з новими видами діяльності; своєчасно інформувати населення про можливий вплив господарської діяльності на середовище, надаючи всім громадянам рівні права у захисті свого життя в адміністративних і судових установах; забезпечувати умови, за яких збереження навколишнього середовища розглядається як невід'ємна складова частина планування і всієї діяльності в галузі економічного розвитку; проявляти добру волю і співробітництво з іншими країнами для здійснення вище названих прав та обов'язків; припиняти всі види діяльності, котрі порушують вище названі, у тому числі міжнародні зобов'язання та забезпечувати компенсацію екологічних збитків.

Екологічний кодекс, принципово відмінний від представленого проекту закону про охорону природи, особливо потрібний у зв'язку з переходом до ринкової економіки, бо якщо ми зробили велику кількість екологічних похибок і порушень в умовах централізованої планової економіки, то цілком зрозуміло, що може трапитися в невідомих нам умовах вільного підприємництва.

Ми не хочемо закинути найменшого докору усім тим спеціалістам, котрі добросовісно працювали над варіантом проекту закону про охорону природи. Їх праця дуже корисна й згодиться для творення конкретних поресурсних і погалузевих природоохоронних законів, у першу чергу, «Закон про організацію охорони природи», де відрегламентовано організацію управління природоохоронною діяльністю, проведення екологічної експертизи, економічну відповідальність і матеріальні стимули за дотримання екологічних вимог.

НЕОБХІДНО ПРИЙНЯТИ ЕКОЛОГІЧНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ, ЩО ВИЗНАЧИТЬ ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ І ВИМОГИ ДО ОХОРОНИ ПРИРОДИ НА ЇЇ ТЕРИТОРІЇ.

Мова ведеться лише про одне принципове питання — визначальну роль основного природоохоронного законодавчого акту республіки. Вважаємо, що для розробки і прийняття Екологічного кодексу України повинні знайти і час, і кошти.

Юрій ТУНИЦЯ,
доктор економічних наук, професор, директор Міжнародного інституту — асоціації регіональних екологічних проблем при Львівському університеті ім. І. Франка.

Віктор ОГОНОЧЕНКО,
кандидат геолого-мінералогічних наук, голова Львівського обласного комітету по охороні природи Держкомприроди УРСР.

ЗВИЧАЙНО ж, це був новорічний жарт, коли ми в першому номері «Голосу України» спробували об'єднати народних депутатів Верховної Ради УРСР із їхніми однофамільцями з козацьких сотень Війська Запорозького. Але признаємось, що закладали в цю публікацію певний смисл, вбачали в ній і певну символіку. Адже ми не безрідні, не безбатченки. Ми — народ України. А наші обранці — повноважні представники народу, наділені владою і силою. Від них чекаємо мудрих і справедливих законів, чесних і сміливих рішень. А ще — розважливості і благородства, бо роз'єднує партійна приналежність, ідейні переконання, але ж об'єднує значно більше, святіше — земля, в якій сплять наші батьки і діди, пісня, в якій б'ється жива і незнищенна душа України.

«Раєм света ся наричаху и провозглашаху земля обетованная млеком и медом кипящая»... З глибин віків долинають до нас слова літописця. Сприймаються вони як заповіт. «Раєм світу» називали нашу землю далекі пращури. Але нині наші долини і поля, наші ниви киплять не медами і молоком. Курний смог, радіоактивне забруднення, бактеріологічне зараження, хімічне отруєння— це реалії життя. Ми часто сприймаємо історію як щось давно минуле, відмерле, відчужене. Сприймаємо її як правдиву казку не про нас. О, ми тяжко завинили перед нею, розриваючи могили, підриваючи прекрасні храми, палячи книги, зрікаючись мови і пам'яті. Кажу «ми», бо твердо переконана, що не тільки спільні запити і спільні потреби у нас, але й спільна вина, яка спонукає не лише до спокути, а й до тяжкої праці.

Батько історії Геродот засвідчив древній переказ про те, що колись на наші землі упали з неба золоті плуг, ярмо для коня, сокира і чаша. У наступних номерах газети дослідники дадуть своє тлумачення сивої легенди. Я ж сьогодні хочу запропонувати свою версію, в якій твердо переконана: тільки тоді наш дім стане повною чашею, коли кожен уперто і чесно ходитиме за своїм плугом, оратиме свою ниву.

...А ще розповідають, що колись давно-давно існувала Золота грамота, яку возили запорожці від міста до міста, від села до села. В ній були зафіксовані права українського народу на землю і волю. Науковці твердять — легенда, вимисел... Але вчитаємось у рядки Декларації про державний суверенітет України. Може, це і є відроджена з праху наша сонячна грамота. А ще подумаймо: незже і ці вистраждані, виболені народом слова колись назовуть легендою, міфом, вимислом?

Ми обіцяли продовжити порівняльний список депутатів і славних запорожців у критичні дні роботи Верховної Ради, аби нагадати парламентаріям, якого вони роду-племені, чиї вони діти, коли нема між ними згоди. І тут же отримали десятки листів, у яких читачі дорікають нам за те, що ми ж самі віщуємо і накликаємо парламентські кризи. Отож ми вирішили порушити дану обіцянку і в порядку превентивних заходів опублікувати продовження списку. В надії, що прийде час і по дорозі до будинку Верховної Ради наших депутатів будуть зустрічати виборці не лозунгами і плакатами, не вигуками і образами, а огнистою дружною піснею «Гей, козаки йдуть!»

Наталя ДЗЮБЕНКО,
оглядач з питань історії України.

Фото
Олександра КЛИМЕНКА.

«І ЗГАДАЙМО, ЩО МИ, БРАТТЯ, КОЗАЦЬКОГО РОДУ...»

(Закінчення. Початок у номері за 1 січня 1991 р.)

Іван Гуренко — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Станіслав Гуренко — Київська обл., Іванківський 219;

Грицько Рева — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Віталій Рева — Кримська обл., Феодосійський 249;

Федько Новицький — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Євген Новицький — Івано-Франківська обл., Рожнятівський 204;

Євхим Костенко — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Сергій Костенко — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Юрій Костенко — м. Київ, Червоноармійський 22;

Яцько Мусієнко — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Іван Мусієнко — Кіровоградська обл., Новоукраїнський 234;

Грицько Ігнатенко — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Володимир Ігнатенко — Кіровоградська обл., Гайворонський 231;

Ярема Уманець — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Юрій Уманець — Херсонська обл., Комсомольський 394;

Костя Кравець — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Леонід Кравчук — Вінницька обл., Ямпільський 39;

Мартин Кислий — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Павло Кислий — м. Київ, Промисловий 15;

Процик Передерій — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Борис Передрій — Полтавська обл., Лохвицький 328;

Олесько Бабинський — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Юрій Бабанський — Волинська обл., Турійський 48;

Іван Дуброва — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Леонід Дубров — Дніпропетровська обл., Дніпровський 85;

Мисько Рябченко — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Микола Рябченко — Дніпропетровська обл., Довгинцівський 90;

Мойсей Бондаренко — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Анатолій Бондаренко — Сумська обл., Лебединський 351,
Віктор Бондаренко — Харківська обл., Фрунзенський 377,
Віктор Бондаренко — Луганська обл., Антрацитівський 66;

Мисько Колісніченко — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Микола Колісниченко — Кримська обл., Білогірський 252;

Іван Мартиненко — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Володимир Мартиненко — Полтавська обл., Комсомольський 319;

Грицько Воробієнко — Переяславський полк, сотня Івана Коваленка,
Олександр Воробйов — Запорізька обл., Пологівський 194,
Олександр Воробйов — Сумська обл., Ковпаківський 343;

Степан Павленко — Переяславський полк, сотня Баришська,
Фелікс Павленко — Кіровоградська обл., Олександрійський міський 228;

Антін Колесник — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Сергій Колесник — Донецька обл., Торезький 143,
Олексій Колєснік — Харківська обл., Валківський 385;

Іван Стрілець — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Володимир Стрельніков — Харківська обл., Харківський 392;

Хома Некрасенко — Чигиринський полк, Чигиринська сотня,
Владилен Некрасов — м. Севастополь, Балаклавський 237;

Федько Яковенко — Чигиринський полк, Чигиринська сотня;
Леонід Яковишин — Чернігівська обл., Козелецький 444.

Богдан Хмельницький з Військом його королівської милості Запорозьким;
Іван Виговський, писар Війська його королівської милості Запорозького рука власна.

Не знаю, не хочу, не вірю

Такого ступеня політизації, як сьогодні, наше суспільство не знало з часів громадянської війни. Думками й розмовами про владу, вибір шляхів соціального та економічного розвитку, про відносини класів і націй охоплене мало не все населення країни. Та найбільш сприйнятлива до цих подихів часу молодь.

Тим більшою несподіванкою було дізнатися, що тільки кожний четвертий серед старшокласників та учнів ПТУ виявляє помітний інтерес до сучасних суспільно-політичних подій, тоді як три чверті цікавляться ними вряди-годи або й зовсім байдужі. Це з'ясувалось у ході соціологічного опитування, проведеного в республіці під керівництвом кандидата філософських наук В. Тарасенка у грудні минулого року.

Отже, не дивно, що більшість юнаків і дівчат на запитання про можливі результати перебудови відповіли, що не знають, чим вона закінчиться. Ставлення молодих до ідеалів як демократичного соціалізму, так і демократичного капіталізму, по суті, однакове. Тобто, для нашої завтрашньої зміни головне — демократизм майбутнього суспільного устрою. Цей висновок підтверджується й тим, що переважна більшість опитаних негативно ставиться до ідей націоналізму. Ще непримиреннішою є оцінка неосталінізму та націонал-шовінізму — їх приймають лише кожний п'ятий і другий з кожних ста опитаних.

Не треба, однак, радіти передчасно, тривожити має хоча б те, що третині анкетованих важко визначити своє ставлення до названих ідеологій, а кожен п'ятий недооцінює їх небезпечність, залишаючись байдужим.

Вчитуючись у ці дослідження, важко позбутися думки про цілковите збайдужіння молоді, яке поширюється не тільки на вся і всіх, а й на самих себе. Візьмемо, наприклад, царину молодіжних проблем.

Для третини опитаних мало важать проблеми освіти й набуття спеціальності. Абсолютна більшість не відчуває необхідності в поліпшенні якості навчального процесу, в індивідуалізації та гуманізації навчання, у впровадженні учнівського самоврядування, у співробітництві з учителями. Немає у них і заінтересованості у створенні власних молодіжних організацій, а інтерес до створення системи трудового навчання з оплатою праці учнів виявив лише кожний четвертий.

То, може, сфера їх захоплень змістилася в бік розваг і відпочинку? Аж ніяк: тільки третина опитаних була б не без того, щоб хоч якось поліпшилась організація цієї ланки їх життя. Далі вже, здається, нікуди. Згадаймо слова академіка Богомольця, який відшукував способи продовження активного життя людини: «Бережіть бажання!» Саме ними, а не роками вимірюється наш вік. А тут діти наші — як діди-дідугани, як морозом ударені сходи. То чи ж треба дивуватися стрімкому наростанню серед молоді проявів жорстокості до інших і до себе, невмотивованих злочинів, знелюднення, наркоманії, психічних захворювань, самогубств?

Хто ж і якою мірою впливає на розвиток громадської та політичної свідомості завтрашніх господарів суспільства? Ось рейтинги різних молодіжних політизованих організацій, визначені з урахуванням готовності молодих людей голосувати за їх кандидатів на виборах до органів влади:

Спілка незалежної української молоді	+1,6
Українська студентська спілка	+1,3
Комсомол України (МДС)	—0,01

Ставлення молодих до деяких із «дорослих» партій, які діють сьогодні в республіці, теж неоднозначне.

Визначені за тим же принципом їх рейтинги у молодіжному середовищі такі:

Партія зелених	+7
Українська республіканська партія	—0,1
Українська народно-демократична партія	—0,2
Рух	—0,9
Комуністична партія України	—1,5

Не можна, певно, переоцінювати значення цих показників хоча б тому, що вони узагальнюють думки багатьох і фіксують наміри. А як поведуться молоді в конкретних ситуаціях, коли на них впливатимуть непередбачувані сьогодні фактори, сказати важко. Однак не можна не зважати на те, що наведені оцінки безпосередньо відбивають особливості та характер сприйняття молодими громадянами політичної пропаганди, вчинків і всієї діяльності тих чи інших організацій. Для багатьох із них найгострішою проблемою є завоювання довіри молоді і перетягнення її на свою сторону. У противному разі будь-які політичні та агітаційні ходи сприйматимуться молодими як чергова клоунада в політичному цирку. За довірою приходить симпатія до ідей, а не навпаки.

Степан ЛАВРИЧЕНКО,
соціолог.

Фото
Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

—Соціолог аналізує—

ДЛЯ НАШОЇ ЗАВТРАШНЬОЇ ЗМІНИ ГОЛОВНЕ — ДЕМОКРАТИЗМ МАЙБУТНЬОГО СУСПІЛЬНОГО УСТРОЮ. ДЛЯ ТРЕТИНИ ОПИТАНИХ МАЛО ВАЖАТЬ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ Й НАБУТТЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ. НАЙБІЛЬШ АКТИВНИМИ РЕСПОНДЕНТАМИ ПРОВЕДЕНОЇ НАШОЮ ГАЗЕТОЮ АНКЕТИ «БУДЬМО ЗНАЙОМІ» БУЛИ ЖИТЕЛІ РЕГІОНІВ, ДЕ ВІДЧУВАЄТЬСЯ СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОЛОГІЧНА НАПРУЖЕНІСТЬ (ЛЬВІВСЬКА, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ТА ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТІ).

ОТ І ПОЗНАЙОМИЛИСЬ

На анкету «Будьмо знайомі» відгукнулось 1508 передплатників. Щиро вдячні всім, хто не пошкодував кількох хвилин і відповів на наші запитання. Тепер знаємо думку наших читачів стосовно найболючіших питань сьогодення. Як і слід було чекати, найбільшу активність виявили люди з уже сформованим світоглядом, тобто люди старшого віку (23,6 відсотка). Але й молодь порадувала нас цікавими та змістовними відповідями, хоча й у невеликій кількості (19,2).

а від міських жителів надійшло 68. Воно й зрозуміло—газета навіть у деякі міста надходить лише на 3—4 день, а що вже про бідолашного сільського поштаря казати. Йому ж і велосипеда вчасно не поремонтують, а не те, щоб газетами

собі зауваження щодо соціальної справедливості. Чи не є це наслідком того, що понад 70 років нас привчали, ніби найперше — це держава, а людина — «коліщатко»? І, здається, таки привчили... Проблеми становлення правової дер-

Найбільш активними були жителі регіонів, де відчувається соціальна та екологічна напруженість (хоча де її зараз немає?): зі Львівської, Дніпропетровської та Донецької областей ми одержали кожного десятого листа. Серед представників інших областей нашої республіки кількість суспільно активних читачів розподілилася таким чином: Кіровоградська, Запорізька, Івано-Франківська області — по 3,6 відсотка, Тернопільська, Сумська, Полтавська, Київська, Ровенська області відгукнулись майже однаковою кількістю голосів. З цих регіонів одержано кожний четвертий лист. Найзаклопотанішими виявились жителі Чернівецької області...: Агов, громадяни, відгукніться!

Розуміємо, що жінкам нашим ніколи і вгору глянути, тож не здивувались, отримавши від них лише 23,6 відсотка анкет. Дякуємо вам, шановні, що не пошкодували часу, аби написати нам. Зате чоловіки надіслали 76,4 відсотка відповідей. Може, жінкам і не варто політикою цікавитись та газети читати? Зате, що втішно, кілька відповідей нам надіслали подружжя. Добре, що такі сім'ї ще збереглися у нашому суспільстві!

За соціальним станом ваші відповіді також розподілились майже порівну. Як і годиться, у революційні часи робітничий клас проявляє неабияку активність (26,4 відсотка відповідей). Щоправда, представники інтелігенції теж не з лика шиті — кількість відгуків, одержаних від службовців, інженерів, учителів, все-таки переважає. Що ж, нарешті ми перестанемо слово «інтелігент» вживати лише з принизливими епітетами. Сільська інтелігенція виявила більшу активність, незважаючи на те, що мешканці села надіслали лише 22,4 відсотка анкет, за графіком забезпечити... Проте проблема доставки нашої газети читачам вивчена, і ми сподіваємось, що найближчим часом справа піде на краще.

Політичні симпатії... Більше 20 прізвищ народних депутатів УРСР назвали ви у своїх листах. У першу «п'ятірку» ввійшли Л. Кравчук, І. Юхновський, В. Яворівський, В. Чорновіл, С. Головатий. Можливо, саме ця «команда» здатна поліпшити становище у республіці? Варто над цим замислитись, бо ж питання перед нашими обранцями стоять надто серйозні. Перше місце, за анкетою, посідають проблеми «непаперового» суверенітету, за ними слідують — 29,6 відсотка — економічні. Відродження національного визнання та культури — 24,4 відсотка. Лише один лист із десяти містив у жави хвилюють лише одного з восьми наших дописувачів. Така ж доля спіткала і екологічні питання. Їх вирішення вважають найнеобхіднішим лише 8,4 відсотка респондентів...

Ми ще раз дякуємо усім, хто визнав за потрібне поділитись з нами своїми думками стосовно болючих проблем нашого сьогодення. Всі пропозиції будуть враховані, ми обов'язково познайомимо вас з людьми, названими у листах. Де з ким ви уже встигли зустрітись на шпальтах нашої газети. Це — Володимир Гриньов, Ігор Юхновський, Володимир Дрозд. Вдячні вам за добрі слова і допомогу.

Від імені та за дорученням співробітників відділу листів анкету обробила Катерина ВОРОНЕНКО.

Коротко з листів

...Ви, шановні газетярі, повинні робити все для зміни ситуації, що склалася. Щоб до нових виборів ви зуміли підготувати людей до більш свідомого вибору депутатів, щоб усі обранці знали, чого хоче більшість народу і як здійснити його волю.

М. ЯРОШЕНКО.
Бориспіль.

...Референдум необхідно проводити, та постає питання: як? Що, знову в бездонну бочку полетять мільйони карбованців? Я пропоную в назначений день референдуму в усіх організаціях, установах, підприємствах у неробочий час провести загальні збори і таємним голосуванням визначитись, хто «за», а хто «проти». Результати голосування передати в районні штаби і так далі. Це і буде конкретний внесок кожного з нас у банк покриття дефіциту держбюджету.

Ф. ЛЮДНИЙ.
Кам'янка,
Черкаська область.

—Не дріб

Д Е
ПРО

Давно вже
мову деяких
ського парлам
виступах зна
родних депут
значні мовні
зви нашої д
парламенту ча
неправильно,
«А» («УкрАї
народ», «укр
мент). Прикр
родних депут
віть тих ...
держа... ос
вильну назву
рав їх своїм
У дореволю
українська мо
коном, неуно
сійських, а ін
ких поетів ме
ти в слові «У
на «А». Але
словники затв
ву «Україна»
«І». У «Слов
мови» П. Бі
(30—40-і рок
назви «Украї
«ВкраИна». У
ский» наголос
украї... кої м
ний ... Грінч
у Києві 1909
наголос і дл
назви народу
раїна, україн
Сучасні
словники як
і росій...
ки наг...
УкраЇна, укр
кий. І перекр
шого народу
Неправильн
деякі окремі
ти. Неприєм
чуєш: «Слов
тату Гуренк
т. д. Україн
означає, що
жінка. Але
дять добре
вариші. Або
лад неправи
українських
ся: «Затвер
дня на неділ
вістк... це
слід... чи
їнською мов
ний»), а по-
чає, що об
док денний
— неділю (у
треба: на ти
Неправиль
кі слова, як
— наступний
чого не пе
висловлюєть
ка, треба —
ситься (треба
далеко не о
Називаю
більш грубі,
й вони свід
ність підвищ
тури депута
України, ад
нашого парл
юються і по
баченню на
Ще 28 жо
ховна Рада
«Про мови
Він спрямов
ня культури
ви. Всім на
найвищого
народних м
досконало
мовою, шан
до мов інши
живають на
Тільки за ці
на мова з
силу, ніжна
ли треба —
Геор
кандидат
наук.
Ніжин.

...у, не вірю

...ю несподіван- ...тися, що тіль- ...вертий серед ...в та учнів ...омітний інте- ...их суспільно- ...й, тоді як три ...ься ними вря- ...зовсім байду- ...ось у ході со- ...тування, про- ...публіці під ...андидата фі- ...к В. Тарасен- ...улого року.

...вно, що біль- ...дівчат на за- ...жливі резуль- ...н відповіли, ...чим вона за- ...влення моло- ...як демокра- ...зму, так і де- ...апіталізму, по ...Тобто, для ...ьої зміни го- ...кратизм май- ...ьного устрою. ...ідтверджуєть- ...реважна біль- ...х негативно ...ей націоналіз- ...миреннішою є ...нізму та на- ...у — їх прий- ...ожний п'ятий ...жних ста опи-

...ак, радіти пе- ...жити має хо- ...тині анкетова- ...значити своє ...азваних ідео- ...п'ятий недо- ...зпечність, за- ...дужим.

...у ці дослід- ...озбутися дум- ...те збайдужін- ...поширюється ...ся і всіх, а й ...Візьмемо, на- ...у молодіжних

Для третини опитаних мало важать проблеми освіти й набуття спеціальності. Абсолютна більшість не відчуває необхідності в поліпшенні якості навчального процесу, в індивідуалізації та гуманізації навчання, у впровадженні учнівського самоврядування, у співробітництві з учителями. Немає у них і заінтересованості у створенні власних молодіжних організацій, а інтерес до створення системи трудового навчання з оплатою праці учнів виявив лише кожний четвертий.

То, може, сфера їх захоплень змістилася в бік розваг і відпочинку? Аж ніяк: тільки третина опитаних була б не без того, щоб хоч якось поліпшилась організація цієї

Соціолог аналізує

ланки їх життя. Далі вже, здається, нікуди. Згадаймо слова академіка Богомольця, який відшукував способи продовження активного життя людини: «Бережіть бажання!» Саме ними, а не роками вимірюється наш вік. А тут діти наші — як діди-дідугани, як морозом ударені сходи. То чи ж треба дивуватися стрімкому наростанню серед молоді проявів жорстокості до інших і до себе, невмотивованих злочинів, знелюднення, наркоманії, психічних захворювань, самогубств?

Хто ж і якою мірою впливає на розвиток громадської та політичної свідомості завтрашніх господарів суспільства? Ось рейтинги різних молодіжних політизованих організацій, визначені з урахуванням готовності молодих людей голосувати за їх кандидатів на виборах до органів влади:

Спілка незалежної української молоді	+1,6
Українська студентська спілка	+1,3
Комсомол України (МДС)	—0,01

Ставлення молодих до деяких із «дорослих» партій, які діють сьогодні в республіці, теж неоднозначне.

Визначені за тим же принципом їх рейтинги у молодіжному середовищі такі:

Партія зелених	+7
Українська республіканська партія	—0,1
Українська народно-демократична партія	—0,2
Рух	—0,9
Комуністична партія України	—1,5

Не можна, певно, переоцінювати значення цих показників хоча б тому, що вони узагальнюють думки багатьох і фіксують наміри. А як поведуться молоді в конкретних ситуаціях, коли на них впливатимуть непередбачувані сьогодні фактори, сказати важко. Однак не можна не зважати на те, що наведені оцінки безпосередньо відбивають особливості та характер сприйняття молодими громадянами політичної пропаганди, вчинків і всієї діяльності тих чи інших організацій. Для багатьох із них найгострішою проблемою є завоювання довіри молоді і перетягнення її на свою сторону. У противному разі будь-які політичні та агітаційні ходи сприйматимуться молодими як чергова клоунада в політичному цирку. За довірою приходить симпатія до ідей, а не навпаки.

Степан ЛАВРИЧЕНКО,
соціолог.

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

— Не дрібниці життя —

ДЕЩО ПРО МОВУ

Давно вже звернув увагу на мову деяких депутатів українського парламенту. На жаль, у виступах значної частини народних депутатів трапляються значні мовні огріхи. Навіть назви нашої держави, народу, парламенту часто вимовляються неправильно, з наголосом на «А» («УкрАйна», «УкрАїнський народ», «укрАїнський» парламент). Прикро, що з уст народних депутатів України, навіть ти[illegible] що займа[illegible] високі держа[illegible]ости, ч[illegible] неправильну назву народу, який обрав їх своїми депутатами.

У дореволюційний час, коли українська мова була поза законом, неунормованою, у російських, а іноді і в українських поетів можна було зустріти в слові «УкрАїна» наголос на «А». Але вже найстаріші словники затверджують вимову «Украї́на» з наголосом на «Ї». У «Словнику української мови» П. Білецького-Носенка (30—40-і роки XIX ст.) даються назви «Украйна», «Вкрайна», «ВкраИна». У слові «украИнский» наголос на «И». «Словарь украї[illegible]кої мови», упо[illegible]дкований [illegible] Грінченком і [illegible]даний у Києві 1909 року, фіксує один наголос і для території, і для назви народу та його мови: Україна, українець, українська.

Сучасні наукові і масові словники як українською, так і росій[illegible]о мовок[illegible]ють тільки наг[illegible] на «Ї»,[illegible]. Отже, Україна, українець, український. І перекручувати назву нашого народу — недопустимо.

Неправильно вживаються і деякі окремі слова та звороти. Неприємно слухати, коли чуєш: «Слово надається депутату Гуренко, Правденко» і т. д. Українською мовою це означає, що виступати має жінка. Але ж на трибуну сходять добре знані, шановні товариші. Або ще яскравий приклад неправильного вживання українських слів. Оголошується: «Затверджується повістка дня на неділю». По-перше, повістк[illegible] це виклик[illegible] суду, слід[illegible]чи кудись ін[illegible] (українською мовою: «порядок денний»), а по-друге — це означає, що обговорюється порядок денний на вихідний день — неділю (українською мовою треба: на тиждень).

Неправильно вживаються такі слова, як слідуючий (треба — наступний), рахує (коли нічого не перераховується, а висловлюється ставлення, думка, треба — вважає), відноситься (треба — ставиться), що далеко не одне і те ж.

Називаю лише окремі, найбільш грубі, мовні огріхи. Але й вони свідчать про необхідність підвищення мовної культури депутатів Верховної Ради України, адже засідання сесій нашого парламенту транслюються і по радіо, і по телебаченню на всю Україну.

Ще 28 жовтня 1989 року Верховна Рада прийняла Закон «Про мови в Українській РСР». Він спрямований на піднесення культури нашої рідної мови. Всім нам від керівників найвищого рівня до широких народних мас треба вчитися досконало володіти рідною мовою, шанобливо ставитися до мов інших народів, що проживають на території України. Тільки за цієї умови наша рідна мова звучатиме на повну силу, ніжна і мелодійна, а коли треба — сувора і грізна.

Георгій НЕДІЛЬКО,
кандидат філологічних наук.
Ніжин.

Схоже на те, що навіть нинішня тепла зима остудила осінні гарячі мітингові пристрасті і створила на Україні такі собі зимові політичні вакації. А може, вже люди втомились від майданних балачок, які на жаль (а може, й на щастя?), нічого не дають, і вирішили, що долю й добробут народу швидше можна поліпшити не на площі, а в цеху чи в полі. Тож цікаво, якою буде весна-91, адже суперечності все життя кочують за нами з року в рік.

Суперечності. Вони завжди існували й існуватимуть доти, доки живе людина. Згадаймо хоча б народне «з миру по нитці — бідному сорочка» і тут же «своя сорочка ближче до тіла». Або Біблію: «Не убий» і «Не мир приніс я вам, а меч». (Можливо, Біблія ще й тому є унікальним твором, котрий влаштовує кожного, — на всі смаки, як кажуть).

Довго думав, писати цю статтю чи ні. Бо й сам переповнений суперечностями й ваганнями. І вирішив — писатиму. Бо такий уже наш час тривожний. Це і політична ситуація на Україні, і перехід до ринкових відносин, і проблеми національного й культурного відродження, і ще сотні пекучих проблем.

Історію сучасності можна назвати багатознаменною. Бо стільки нині народилося партій, рухів і суспільних організацій, що аж в очах мигтить від цього різнобарв'я. Компартія України втратила торік 250 тисяч своїх членів. Але 3 мільйони перебувають в її лавах. Які, до речі, сьогодні стали ще більш згуртованими й організованими. І не помічати цього — безглуздя. Так само невірно було б не бачити, що і в стилі, і в методах роботи партійних комітетів сталися істотні зміни. І, з моєї точки зору, це добре, що Україна стала багатопартійною. Чим більше думок, поглядів та ідей, тим більше можливостей для пошуку істини. Та, відверто кажучи, лякає не це. Надто нетерпимими ми стали до чужих думок та ідей. А де закінчується терпимість, там починається критика кулаками, яка (боронь, Боже!) може призвести і до вищих її форм — бензовозом або автоматом Калашникова.

Коли намагаєшся проаналізувати нинішню ситуацію, складається враження, ніби ми бредемо у сутінках хаосу та багатоголосся, не знаючи куди і для чого. А часом здається, що ми вже поглохли від мітингових пристрастей та промов і нічого не чу-

...туваних — ...вого Союзн...

Усе часті... ...си про на... ...про «сильну... ...є небезпека... ...ча б прийня... ...актів про р... ...важень Пре... ...ніби тимчас... ...період. Сво... ...ра пролета... ...теж на пере... ...до диктатур... ...тура будь-я... ...якої партії ...печна річ, ...хія.

— Вільне слово —

І ХЛІБ... І МИР...

ємо, крім власного голосу, та ще й обурюємося, що нас ніхто не чує...

Звичайно, життя наше сьогодні надзвичайно складне. Куди не кинь — самі нестатки, а за ними прийдуть, либонь, і злидні. І хто прислухається тут до голосу народу? Взяти хоча б суцільну купонізацію України. Раз-два, і ми постали перед фактом. А де ж демократія, бажання порадитися з народом?

Те саме у нас і з переходом до ринку. Схоже, що ми хочемо осідлати арабського скакуна, але не знаємо, як до нього приступитися. Їхати треба, а як сісти на нього — ніхто не знає. Отака їзда в невідомо куди.

Чимало проблем виникає і з підписанням Союзного договору. Яким він буде? Які повноваження будуть делеговані центру, а які візьме на себе суверенна Україна? Хоча вже сьогодні в республіці, за даними соціологічних досліджень, 55,4 відсотка опи-

Багато р... ...деполітизац... ...різних ор... ...Візьмемо, ...Припустимо ...ховна Ра... ...указ про р... ...організацій ...ства в парт... ...та КДБ. ...можна «пр... ...нання люд... ...що віруюч... ...ти атеїстом ...ти набожни...

До речі, ...газети нема... ...ганізації, є ...профспілко... ...колег-журна... ...но-жовтим ...ком УРП. ...кані, але, п... ...кавить про... ...звичайно, ...гаються не ...так і пови... ...нікого не ...свій бік а... ...переконань.

...3 передплатни... ...хвилин і від... ...наших читачів ...слід було че... ...сформованим ...тка). Але й мо... ...дповідями, хо-

а від міських жителів надійшло 68. Воно й зрозуміло — газета навіть у деякі міста надходить лише на 3—4 день, а що вже про бідолашного сільського поштаря казати. Йому ж і велосипеда вчасно не поремонтують, а не те, щоб газетами

собі зауваження щодо соціальної справедливості. Чи не є це наслідком того, що понад 70 років нас привчали, ніби найперше — це держава, а людина — «коліщатко»? І, здається, таки привчили... Проблеми становлення правової дер-

...І ПОЗНАЙОМИЛИСЬ

...не варто полі... ...та газети чи... ...втішно, кілька ...надіслали по... ...що такі сім'ї ...у нашому су-

...м станом ваші ...розподілились ...Як і годиться, ...аси робітничий ...неабияку актив... ...тка відповідей). ...дставники інте... ...з лика шиті — ...в, одержаних ...інженерів, учи... ...переважає. Що ...перестанемо ...т» вживати ли... ...вими епітетами. ...енція виявила ...ть, незважаючи ...анці села наді... ...відсотка анкет,

за графіком забезпечити... Проте проблема доставки нашої газети читачам вивчена, і ми сподіваємось, що найближчим часом справа піде на краще.

Політичні симпатії... Більше 20 прізвищ народних депутатів УРСР назвали ви у своїх листах. У першу «п'ятірку» ввійшли Л. Кравчук, І. Юхновський, В. Яворівський, В. Чорновіл, С. Головатий. Можливо, саме ця «команда» здатна поліпшити становище у республіці? Варто над цим замислитись, бо ж питання перед нашими обранцями стоять надто серйозні. Перше місце, за анкетою, посідають проблеми «непаперового» суверенітету, за ними слідують — 29,6 відсотка — економічні. Відродження національного визнання та культури — 24,4 відсотка. Лише один лист із десяти містив у

жави хвилюють лише одного з восьми наших дописувачів. Така ж доля спіткала і екологічні питання. Їх вирішення вважають найнеобхіднішим лише 8,4 відсотка респондентів...

Ми ще раз дякуємо усім, хто визнав за потрібне поділитись з нами своїми думками стосовно болючих проблем нашого сьогодення. Всі пропозиції будуть враховані, ми обов'язково познайомимо вас з людьми, названими у листах. Де з ким ви уже встигли зустрітись на шпальтах нашої газети. Це — Володимир Гриньов, Ігор Юхновський, Володимир Дрозд. Вдячні вам за добрі слова і допомогу.

Від імені та за дорученням співробітників відділу листів анкету обробила Катерина ВОРОНЕНКО.

— Коротко з листів —

...народу і як ...волю.
...РОШЕНКО.

...м необхідно ...остає питання: ...в бездонну ...мільйони кар-

бованців? Я пропоную в назначений день референдуму в усіх організаціях, установах, підприємствах у неробочий час провести загальні збори і таємним голосуванням визначитись, хто «за», а хто «проти». Результати голосування передати в районні штаби і так далі. Це і буде конкретний внесок кожного з нас у банк покриття дефіциту держбюджету.

Ф. ЛЮДНИЙ.
Кам'янка,
Черкаська область.

«...ХОЧ КИДАЙСЯ З К...

Ось минув уже 1990 рік. Усякого було в нім — і хорошого, й поганого. Але, здається, поганого більше. Вирували пристрасті на площах і в залах, де проходили сесії; доморощені мафіозі калічили й грабували людей, а мітингуючі й міліція люб'язно обмінювалися стусанами; злочинність зростала, а життєвий рівень падав, на полицях магазинів товарів стало менше, а у правлячих колах платня — більша... Можна перелічувати без кінця.

Ось деякі приклади.

Додумались чиїсь «світлі» голови до купонів. І що ж? Купони не виправдали свого призначення: товарів більше не стало, по спекулянтах удару не завдано, а от бідноті додалось неприємних клопотів. Дивіться самі:

Зубний порошок коштує 6—10 коп.

Шнурки взуттєві 1 пара — 3—5 коп.

Гребінець для волосся — 12—30 коп.

І на цей товар, далеко не широкого попиту, купон давай! Добре, коли є у людини зайві гроші і вона разом з гребінцем купує ще щось, хай навіть і не дуже їй потрібне — аби купон не пропав. А як нема зайвих? Та ще й десять таких покупців. Тоді купонна різниця у 8 крб. 80 коп. лишається продавцеві. Уявіть, що для нечистих на руку це золота жила. Чи не так? А біда — бідним. От і виходить: кому — війна, кому — мати рідна.

Далі йдемо.

Земля, виробництво. Чи все тут добре продумано? Ну взяла людина клапоть землі. А обробляти чим? Міні-техніки немає, бо її бюрократи ще при народженні заганяють у домовину. Кінь? Так він їсти хоче. Держава кормів не дасть, а купувати у перекупника за п'ять цін — нерентабельно. Та ж історія з насінням, пальним, худобою, птицею...

Приватизація виробництва — діло, наче, непогане, але... Чи в трудяги, що все життя працював і мав одну зарплату, хіба ж вистачить грошей, щоб купити бодай мізерний завод, готель, путящий магазин? І в десяти не вистачить. А до цього ще потрібно обладнання, сировина, податки платити грабіжницькі. У кого такі гроші є? Лише в того, в кого не зовсім чисті мільйони. А бідарям до них у найми? Так виходить — хибний, не продуманий до кінця крок.

Ще питання.

Міліція. Як з нею бути? Не

...пройшла д... ...тепер? А к... ...топартійнос... ...компартії ... ...ка, анархіс... ...партія. А М... ...коване не ...партії. Ну ...вона зазна... ...ку якихось ...ватиме її ...Виходить, і ...ня у парла... ...ронних орг... ...хазяїн — ...партія, хоч

А якщо ...ся, то мілі... ...ще й жебр... ...мафією, за ...же ефекти... ...чинністю.

Ще далі.

Видно ...оком, що н... ...робіття. А ...«безробітн... ...що людин... ...грабувати, ...загорнутис... ...тихенько ...От і нехай ...шановне т... ...менту дас... ...відповідь. ...збиралось! ...«їх усіх до ...з кручі! Н...

ГОЛОС УКРАЇНИ

...иці життя –

...ЩО ...МОВУ

...вернув увагу на
...епутатів україн-
...нту. На жаль, у
...ої частини на-
...тів трапляються
...гріхи. Навіть на-
...жави, народу,
...о вимовляються
... наголосом на
..., «УкрАїнський
...їнський» парла-
...що з уст на-
...ів України, на-
...айм... високі
... непра-
...ароду, який об-
... депутатами.
...ійний час, коли
... була поза за-
...мованою, у ро-
...і і в українсь-
...на було зустрі-
...рАїна» наголос
...же найстаріші
...оджують вимо-
... наголосом на
...ику української
...цького-Носенка
...XIX ст.) даються
...», «Вкрайна»,
...слові «украИн-
...а «И». «Словарь
...и», уп...дкова-
...ком і...даний
...ку, фіксує один
...території, і для
... його мови: Ук-
..., українська.
...кові і масові
...раїнською, так
...вок... ть тіль
...«І»,... Отже,
...ець, українсь-
...увати назву на-
... недопустимо.
...вживаються і
...слова та зворо-
...слухати, коли
...надається депу-
...Правденко» і
...кою мовою це
...виступати має
...на трибуну схо-
...ні, шановні то-
... яскравий прик-
...ного вживання
...ів. Оголошуєть-
...кується повістка
... По-перше, по-
...виклик... суду,
...дись і... (укра-
...: «порядок ден-
...уге — це озна-
...орюється поря-
... вихідний день
...аїнською мовою
...ень).
...вживаються та-
...лідуючий (треба
...рахує (коли ні-
...раховується, а
... ставлення, дум-
...вважає), відно-
... ставиться), що
...е і те ж.
...ше окремі, най-
...овні огріхи. Але
...ть про необхід-
...ня мовної куль-
... Верховної Ради
... засідання сесій
...енту транслю-
...адіо, і по теле-
...ю Україну.
...я 1989 року Вер-
... прийняла Закон
...Українській РСР».
...ий на піднесен-
...ашої рідної мо-
... від керівників
...ня до широких
... треба вчитися
...олодіти рідною
...ливо ставитися
...народів, що про-
...риторії України.
...умови наша рід-
...атиме на повну
...мелодійна, а ко-
...увора і грізна.
...НЕДІЛЬКО,
...філологічних

Схоже на те, що навіть нинішня тепла зима остудила осінні гарячі мітингові пристрасті і створила на Україні такі собі зимові політичні вакації. А може, вже люди втомились від майданних балачок, які на жаль (а може, й на щастя?), нічого не дають, і вирішили, що долю й добробут народу швидше можна поліпшити не на площі,а в цеху чи в полі. Тож цікаво, якою буде весна-91, адже суперечності все життя кочують за нами з року в рік.

Вільне слово

І ХЛІБА, І МИРУ

Суперечності. Вони завжди існували й існуватимуть доти, доки живе людина. Згадаймо хоча б народне «з миру по нитці — бідному сорочка» і тут же «своя сорочка ближче до тіла». Або Біблію: «Не убий» і «Не мир приніс я вам, а меч». (Можливо, Біблія ще й тому є унікальним твором, котрий влаштовує кожного, — на всі смаки, як кажуть).

Довго думав, писати цю статтю чи ні. Бо й сам переповнений суперечностями й ваганнями. І вирішив — писатиму. Бо такий уже наш час тривожний. Це і політична ситуація на Україні, і перехід до ринкових відносин, і проблеми національного й культурного відродження, і ще сотні пекучих проблем.

Історію сучасності можна назвати багатознаменною. Бо стільки нині народилося партій, рухів і суспільних організацій, що аж в очах мигтить від цього різнобарв'я. Компартія України втратила торік 250 тисяч своїх членів. Але 3 мільйони перебувають в її лавах. Які, до речі, сьогодні стали ще більш згуртованими й організованими. І не помічати цього — безглуздя. Так само невірно було б не бачити, що і в стилі, і в методах роботи партійних комітетів сталися істотні зміни. І, з моєї точки зору, це добре, що Україна стала багатопартійною. Чим більше думок, поглядів та ідей, тим більше можливостей для пошуку істини. Та, відверто кажучи, лякає не це. Надто нетерпимими ми стали до чужих думок та ідей. А де закінчується терпимість, там починається критика кулаками, яка (боронь, Боже!) може призвести і до вищих її форм — бензовозом або автоматом Калашникова.

Коли намагаєшся проаналізувати нинішню ситуацію, складається враження, ніби ми бредемо у сутінках хаосу та багатоголосся, не знаючи куди і для чого. А часом здається, що ми вже поглохли від мітингових пристрастей та промов і нічого не чуємо, крім власного голосу, та ще й обурюємося, що нас ніхто не чує...

Звичайно, життя наше сьогодні надзвичайно складне. Куди не кинь — самі нестатки, а за ними прийдуть, либонь, і злидні. І хто прислухається тут до голосу народу? Взяти хоча б суцільну купонізацію України. Раз-два, і ми постали перед фактом. А де ж демократія, бажання порадитися з народом?

Те саме у нас і з переходом до ринку. Схоже, що ми хочемо осідлати арабського скакуна, але не знаємо, як до нього приступитися. Їхати треба, а як сісти на нього — ніхто не знає. Отака їзда в невідомо куди.

Чимало проблем виникає і з підписанням Союзного договору. Яким він буде? Які повноваження будуть делеговані центру, а які візьме на себе суверенна Україна? Хоча вже сьогодні в республіці, за даними соціологічних досліджень, 55,4 відсотка опитуваних — за підписання нового Союзного договору.

Усе частіше лунають голоси про наведення порядку, про «сильну руку»! Тут теж є небезпека — згадайте хоча б прийняття законодавчих актів про розширення повноважень Президента. І все це ніби тимчасово, на перехідний період. Свого часу диктатура пролетаріату вводилася теж на перехідний період... до диктатури тирана. Диктатура будь-якого класу, будь-якої партії — така ж небезпечна річ, як і повна анархія.

Багато розмов сьогодні про деполітизацію, департизацію різних органів і структур. Візьмемо, наприклад, МВС. Припустимо, що завтра Верховна Рада УРСР прийме указ про розпуск партійних організацій і припинення членства в партії в органах МВС та КДБ. Але яким указом можна «припинити» переконання людини? Це все одно, що віруючого примусити стати атеїстом, а атеїста зробити набожним!

До речі, у редакції нашої газети немає жодної парторганізації, є лиш громадська — профспілкова. Я бачу поруч колег-журналістів із блакитно-жовтим значком, із значком УРП, з Леніним на лацкані, але, передусім, мене цікавить професіоналізм, хоча, звичайно, наші погляди збігаються не завжди. А воно так і повинно бути. І ніхто нікого не силує перейти на свій бік або зректися своїх переконань. Це можна назвати інтелігентним ставленням до тієї точки зору, котру ти не поділяєш. Мабуть, добре було б, коли і в суспільстві прагнення робити спільну справу консолідувало б представників різних партій і різних поглядів. Згадалася біблейська притча. Привели до Христа одного проповідника і сказали, що він, мовляв, не з нами, але проповідує такі ж ідеї.

— Але він не проти нас? — спитав Христос.

— Ні, — відповіли учні Христові.

— Хто не проти нас, той з нами, — сказав Спаситель.

— А може, саме і прийшов той час, коли всі ми повинні плисти в одному човні, хоча й з різними думками?

У мене багато друзів серед членів Руху, УРП, прихильників інших партій. І досить часто я їх запитую, чи змогли б вони підняти руку на «комуняку» або накинути зашморга на «сталініста», який, у свою чергу, кричить, що давно пора перестріляти всіх рухівців. І жоден з них (можливо, тому ми і друзі) не сказав, що зможе таке зробити. Мені думається, що будь-яка партія повинна позбавлятися людей, котрі хочуть вирішувати проблеми з допомогою кулаків, бензовозів, палиць чи пістолетів Макарова, а надто від дурнів. Бо їм, як кажуть, закон не писаний. Творити сучасну історію повинні люди розумні, тверезі, а значить, і стримані. Бо нетерпимість може привести до насильства, а насильство, крім насильства, нічого дати не може. Невже Карабах, Фергана і ось Литва нас нічому так і не навчать? Стояти над цим має лише його величність Закон.

Суспільство сьогодні переживає надзвичайно важкі часи. Одні хочуть хліба і ковбаси, а потім... миру і злагоди, інші вважають, що спочатку мир і злагода, а потім уже хліб. Праві ж, звичайно, і одні й другі. Але не можна розривати цих двох найважливіших для людини речей. Бо їй потрібен і хліб, і мир...

Ігор КАБЛАК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

«ТАКОЖ НЕ СУДІТЬ, ЩОБ НЕ СУДЖЕНО Й ВАС; І НЕ ОСУДЖУЙТЕ, ЩОБ І ВАС НЕ ОСУДЖЕНО; ПРОЩАЙТЕ, ТО ПРОСТЯТЬ І ВАМ».

(ЄВАНГЕЛІЄ, Матф. 7, 1—2).

КОЛИ НАМАГАЄШСЯ ПРОАНАЛІЗУВАТИ НИНІШНЮ СИТУАЦІЮ, СКЛАДАЄТЬСЯ ВРАЖЕННЯ, НІБИ МИ БРЕДЕМО У СУТІНКАХ ХАОСУ ТА БАГАТОГОЛОССЯ, НЕ ЗНАЮЧИ КУДИ І ДЛЯ ЧОГО. УСЕ ЧАСТІШЕ ЛУНАЮТЬ ГОЛОСИ ПРО НАВЕДЕННЯ ПОРЯДКУ. БАГАТО РОЗМОВ СЬОГОДНІ ПРО ДЕПОЛІТИЗАЦІЮ.

«...ХОЧ КИДАЙСЯ З КРУЧІ»

Ось минув уже 1990 рік. Усякого було в нім — і хорошого, й поганого. Але, здається, поганого більше. Вирували пристрасті на площах і в залах, де проходили сесії; доморощені мафіозі калічили й грабували людей, а мітингуючі й міліція люб'язно обмінювалися стусанами; злочинність зростала, а життєвий рівень падав, на полицях магазинів товарів стало менше, а у правлячих колах платня — більша... Можна перелічувати без кінця.

Ось деякі приклади.

Додумались чиїсь «світлі» голови до купонів. І що ж? Купони не виправдали свого призначення: товарів більше не стало, по спекулянтах удару не завдано, а от бідноті додалось неприємних клопотів. Дивіться самі:

Зубний порошок коштує 6—10 коп.

Шнурки взуттєві 1 пара — 3—5 коп.

Гребінець для волосся — 12—30 коп.

І на цей товар, далеко не широкого попиту, купон давай! Добре, коли є у людини зайві гроші і вона разом з гребінцем купує ще щось, хай навіть і не дуже їй потрібне — аби купон не пропав. А як нема зайвих? Та ще й десять таких покупців. Тоді купонна різниця у 8 крб. 80 коп. лишається продавцеві. Уявіть, що для нечистих на руку це золота жила. Чи не так? А біда — бідним. От і виходить: кому — війна, кому — мати рідна.

Далі йдемо.

Земля, виробництво. Чи все тут добре продумано? Ну взяла людина клапоть землі. А обробляти чим? Міні-техніки немає, бо її бюрократи ще при народженні заганяють у домовину. Кінь? Так він їсти хоче. Держава кормів не дасть, а купувати у перекупника за п'ять цін — нерентабельно. Та ж історія з насінням, пальним, худобою, птицею...

Приватизація виробництва — діло, наче, непогане, але... Чи в трудяги, що все життя працював і мав одну зарплату, хіба ж вистачить грошей, щоб купити бодай мізерний завод, готель, путящий магазин? І в десяти не вистачить. А до цього ще потрібно обладнання, сировина, податки платити грабіжницькі. У кого такі гроші є? Лише в того, в кого не зовсім чисті мільйони. А бідарям до них у найми? Так виходить — хибний, не продуманий до кінця крок.

Ще питання.

Міліція. Як з нею бути? Не пройшла департизація. І що тепер? А коли в умовах багатопартійності завтра на зміну компартії прийде монархістська, анархістська чи ще якась партія. А МВС зараз підпорядковане не закону, а правлячій партії. Ну що тоді? І надалі вона зазнаватиме на собі тиску якихось парторганів, діставатиме її «телефонне право»? Виходить, і тут невірне рішення у парламенту. У правоохоронних органів має бути один хазяїн — закон, а не будь-яка партія, хоч і золота.

А якщо нічого не зміниться, то міліція-невільниця, та ще й жебрачка у порівнянні з мафією, за таких умов не зможе ефективно воювати із злочинністю.

Ще далі.

Видно вже неозброєним оком, що на порозі стоїть безробіття. А от чи платитимуть «безробітним», невідомо. То що людині робити? Красти, грабувати, йти на панель, чи загорнутися в простирадло і тихенько повзти на цвинтар? От і нехай на всі ці запитання шановне товариство з парламенту дасть народові чітку відповідь. Бо он їх скільки назбиралось! Як то кажуть, коли «їх усіх до кучі», хоч кидайся з кручі! Ну — безвихідь!

І складається враження, що у парламенті кожен тягне рядно у свій бік. Тягнуть-тягнуть, а візок і нині ані з місця. І лише у день зарплати вони вирушають в одному напрямку. Це не діло. Чи може вельмишановні не знають, що політика і економіка — це дві такі примхливі і норовисті конячки, що як посадити на них недбалих наїзників, та як почнуть вони смикати повіддя тути-сюди, то й собі шию скрутять і коней зіпсують.

Отака «куча». І час до неї братися з розумом і совістю. Чи може легше — з кручі?

Зоя ГРЕЧКА.

Київ.

Фото **Олександра КЛИМЕНКА.**

АКСІОМИ — ЩЕ НЕ СПРАВИ

Моральність суспільства визначається ставленням до людей похилого віку, інвалідів, дітей, одне слово, до тих, кого доля не балує. Це — аксіома. У розвинутих, багатих цивілізованих країнах для них багато роблять, у нас — багато говорять...

Власне, що в нас — читачам розповідати не треба. Вони вже понікуди наслухалися, надивилися й начиталися, як, що і через що...

Київська міська Рада народних депутатів. Після останніх виборів її склад помітно оновився, вона стала багатопартійною. Сьогодні політичні опоненти працюють разом. Ідуть палкі суперечки, в муках народжується істина, але ми ще не зовсім звикли до такого явища, тому подекуди чутно зойки шокованих. А що робиться для інвалідів?

Дізнатися про це я і йшов на зустріч з депутатом міськради столиці України Володимиром Оверковським, інвалідом 2-ї групи, який очолює комісію у справах інвалідів. Знайти його можна без особливих труднощів. Кожного дня він приходить до приміщення Київради, сюди ж приходять до нього люди за допомогою і порадою.

Останні місяці роботи Ради колишнього складу ознаменувалися гучним скандалом. Доведені до відчаю «щасливим» життям та «батьківським» піклуванням інваліди виставили пікети біля приміщення Київміськради. Саме з цієї події ми розпочали розмову.

— На жаль, — сказав В. Оверковський, — сьогодні життя інвалідів далеке від поліпшення. Що таке інвалід? Це хвора людина, недуг якої довготривалий, іноді на все життя. Тож про яке повноцінне лікування може йтися, якщо переважна більшість інвалідів не може навіть повноцінно харчуватися. А ліки? А медичний інструментарій? І все це на фоні подальшого поглиблення кризових явищ усього нашого життя...

На сьогодні в Києві понад 60 тисяч інвалідів одержують пенсії з системи соцзабезу. До цієї кількості додаються ще ті, хто отримав інвалідність після виходу на пенсію за віком чи за стажем, інваліди війни, Радянської Армії. Це — тільки кількісний бік проблеми в межах окремо взятої столиці України.

На думку В. Оверковського, стан допомоги інвалідам, який існує дотепер, сприяє загостренню їхнього егоцентризму, спонукає до користолюбства. Багато з них внаслідок створеного стереотипу використовують свою інвалідність для отримання всіляких пільг та привілеїв. Ні, таким шляхом йти не можна, переконаний В. Оверковський. Головним напрямом діяльності інвалідних структур повинна бути адаптація та реабілітація інвалідів у суспільстві.

— Трагедія інваліда, — говорить він, — насамперед у тому, що людина фактично опиняється сам на сам зі своєю хворобою. Фактично ми позбавлені можливості себе реалізувати. Приходить гірке усвідомлення власної неповноцінності. Але ж ми люди! Ми не бажаємо бути неповноцінними, нам не треба демонстративної уваги й показного співчуття!

З цієї точки зору В. Оверковський вважає, що проект закону про соціальний захист інвалідів недосконалий і потребує серйозної доробки. Так, соціальний захист конче потрібен, але закон повинен законодавчо закріпляти й захищати всі права інвалідів, а саме людські права.

Або розмови про милосердя. Що воно необхідно всім — це теж аксіома. Чи так ми його розуміємо? Взяти хоча б таку проблему, як будинки-інтернати для тяжкохворих, чи не єдине втілення державної турботи про нужденних, які, як правило, повністю безпорадні.

— Я працював у будинку-інтернаті, — продовжує В. Оверковський, — бачив усе на власні очі. Переконаний, що ніяка платня не може викликати справжнього милосердя. Милосердя — це потреба душі, викликана вірою в людину, в Бога. Я вважаю, що найкраще було б, аби релігійні конфесії взялися за цю справу. Адже в цивілізованих країнах саме монастирі переважно й утримують, і обслуговують такі інтернати та притулки. Ми вже зробили перші кроки в цьому напрямі. Але не все, на жаль, так просто у нашій державі вирішується, як здавалося б...

До наступної сесії міськради комісія у справах інвалідів підготувала пропозиції до бюджету міста. Насамперед, пропонується виділити кошти на будівництво будинку-інтернату для дітей з психічними захворюваннями (трьох або чотирьох профілів, бо вони розкидані по всій Україні, що позбавляє пацієнтів нормальних контактів з родиною), будівництво реабілітаційного центру для інвалідів опорно-рухового апарату, на реконструкцію й переобладнання громадських закладів у старій частині міста, аби зробити їх доступними всім категоріям інвалідів. Пропонується збільшити виплати пенсій та допомоги інвалідам 1-ї та 2-ї груп, щоб вони становили не менше 100 карбованців на місяць. Запропоновано також збільшити грошову допомогу дітям непрацездатних і непрацюючих інвалідів, встановити надбавку до пенсій одиноким пенсіонерам, які потребують сторонньої допомоги й догляду, в розмірі соціальної пенсії щомісячно. Однак вирішальне слово повинна сказати сесія Ради.

Комісією досягнуто домовленості з проектними організаціями в галузі містобудівництва, щоб у проектуванні житлових будинків та громадських закладів, врешті-решт, враховувалося користування ними інвалідами. Але тільки з... 1993 року. Вирішено, що управління міського транспорту обладнає два міських автобуси спеціальними підйомниками для інвалідів. До речі, в західних країнах все це давно перестало бути проблемою...

— На наступній сесії Ради, — повідомив В. Оверковський, — знову розглядатиметься статус нашої комісії. Я не зустрів принципових заперечень, що така комісія потрібна. Але, на жаль, коли справа доходить до затвердження її складу, в деяких депутатів партійні амбіції беруть верх над здоровим глуздом. Тому комісія у справах інвалідів має статус тимчасової. Прикро, що моя належність до демблоку для декого важить більше, ніж реальне вирішення проблеми інвалідів.

Від себе додам, що я не дуже плекаю надію на перемогу здорового глузду. Адже коли останнього разу голосували з цього приводу, для позитивного вирішення не вистачило два голоси. Я сподіваюся, що місцеві Ради, врешті-решт повернуться до інвалідів обличчям і не чинитимуть перешкоди інвалідним асоціаціям і товариствам у їхній діяльності, як, наприклад, це робиться в Києві з наданням приміщення для Товариства хворих на цукровий діабет, яке вже два роки бореться за нього. Маю надію, що ВВІР докладатиме максимум оперативності й людяності, розглядаючи документи людей, що їдуть за кордон на лікування, розуміючи, що кожний втрачений день може дорого обійтися хворій людині. Такі, здавалося б, дріб'язкові речі, а як вони ускладнюють і без того тяжке життя інвалідів. Я сподіваюся, що депутати згадають, що людині може допомогти лише інша людина.

Не забуваймо, що ми люди — найвище творіння природи! Ще одну з аксіом...

Сергій ДМИТРИЧЕНКО.

Київ.

ДЕПУТАТ КИЇВРАДИ В. ОВЕРКОВСЬКИЙ ВВАЖАЄ, ЩО ПРОЕКТ ЗАКОНУ ПРО СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ІНВАЛІДІВ НЕДОСКОНАЛИЙ І ПОТРЕБУЄ СЕРЙОЗНОЇ ДОРОБКИ.

СОБІ ПОВОРОЖУ...

Невигадана історія

...А от бачу: боїшся моєї ворожби. Та не буду про тебе казати. Собі ліпше поворожу, свою минувшину побачу і що буде — одкрию. А ти слухай чи записуй — мені однаково.

Е, читати не читаю, хіба що святі книги. І радіо не маю. Однак, що в світі робиться — знаю. Від людей. І від Бога. Не буває так? Буває.

...Рука моя права, рука моя ліва... Осьдечки лінія життя. Бач, яка покручена? Тута — я ще з матінкою. Недовго. П'ятірко рочків. А потому вони з голоду померли, а тата в Сибір вивезли. Так і не знаю, що з ним. Пропав. Давно-давно, ще в таборі, скинулась поночі від далекого згуку: «Улю!» — кликав мене. Я до світанку плакала. Бо знала — пішов тато спати в чужу землю. Був простим селянином. А тут колективізація, щось сказав... Одне відаю — не винен він. Ося зарубка — табір на Смоленщині. І горб на спині звідти. Били нас, переламували. І долю теж. Пам'ятаю, голодно-голодно... Хліб снився, картопля. «Вихователів» забула, а кроки пам'ятаю. Хтось би мимо пройшов — по ході признала б.

Війну перебула у партизан. У Білорусії. Прибилася по снігу. Обідрана. Так у лісі, на болотах жили острівком. Ніхто мене не допитувався, хто я, звідки? Всі однакові — сироти. Заб'юся в куточок, чую — жіночка плаче. Гарна. Волосся воронячим крилом. А мені щось заяніло в голові. Підходжу, кажу: «Не плач, ліпше вставай та лупи бульбу. Вернеться твій чоловік ранком. Тільки хорий вернеться». На зиркнула на мене. А під ранок і справді прибрели оточенці. Серед них її чоловік. Так жінка ладна була мені ноги цілувати. А коли стало зле йому, вмолила, щоби я допомогла. Я й вишептала. Звідкіля навчилась? Серце підказало.

Після війни хотіла вернутись на свою Полтавщину, люди не пустили. У святім Києві пристала. То один прийде, то другий — бабо, поворожи; бабо, поможи! Знаменитою була ворожкою! На весь Київ! А жила тихо. Йшли в основному жінки. Хто молока принесе, хто десяток яєць, хто хліба.

Так і нині... Бо вже нездужаю в магазин йти. Стара стала.

Кому теперечки ворожу? А всім. Ходять невістки. Самотні жіночки, в яких доля не задалася. Отих найдужче жаль. Придибцяє ото таке тоненьке, ніжне, як в'юнок. Ще за землю добре не вчепилося, корінячка не пустила, а листя вже геть пожовкло, посохло. Глянеш такій у руку, кинеш карти—і геть заніміеш, не годна слова сказати. Бо чим її потішиш, чим зарадиш? Воно любити хоче, бо народжене для любові, а вона—любов—теперечки рідко межи людей ходить. Все більше химериця пуста. Ото й дивись, раз крильця обсмалило, другий, а потім і душа дерев'яніє, меркне. Діти інакші пішли. Раніше в пісочку бавились, у сніжки грали. Зараз — не стань, не бери, не з'їж. Кажуть—радіація. І діти інакші ростуть. І люд інакший. Бачу, чую—хора земля, неспокійний наш нарід. А що буде... Буде тяжко ще дуже довго, а потім почнемо одужувати. Вийде чорна кров, піде на полегшу.

...Ти про неньку-Україну питаєш? А я про що? Україна — люди її. Нині вутлий човник: хлюп-хлюп, але вибереться-таки з хитавиці на спокійні і широкі води. Тільки щоб гребці не пересварилися, тільки щоб дружно та ладком.

Все, дитинко, йди. Змучилась трохи. Адреси не пиши і фамілії не називай. Кому треба, той і так знає бабу Уляну... А хто не знає, то й не треба. Помру я скоро, хай молоді ворожеї заступають. Тільки воду не мутять і не лукавлять. Тяжко мені, дитино, від свого ремесла. Бачу, скільки скривджених та згорьованих. І хто ті люди, що стільки горя по землі рознесли? І чи вони люди?

Записала **Я. ЗОРІВНА.**

НАФТАЛІНОВІ АРГУМЕНТИ

Викладач столичного університету заходить в аудиторію і пропонує студентам шляхом голосування визначитись, якою мовою читати лекцію.

Інформація для тих, хто захоче зпрогнозувати результат такого референдуму. За даними соціологічного дослідження науково-методичного кабінету з вищої освіти (Мінвуз УРСР) дві третини опитуваних студентів-українців на сході республіки визнають рідною мовою російську. У центральному регіоні — таких третина. На заході та півдні України — лише 10 відсотків опитуваних користуються на роботі та в побуті українською мовою. Розклад «сил» дає можливість певною мірою передбачити результати міні-референдуму перед лекцією. Чи не так?

І головне, поки ще вихід бачиться дуже абстрактний — мову культури, науки, управління необхідно розвивати настільки, щоб вона поживлювала своє самовідтворення. Треба врахувати й те, що Закон про мову — проблема делікатна. Як на мене, прийнятне тільки послідовне переконання. До речі, деякий досвід цього вже існує. Так, ще на початку 80-х у Київському держуніверситеті на фізичному факультеті викладав дуже шанований у наукових колах професор. Він читав лекції виключно українською мовою, бо був переконаний, що університет має готувати кадри національної інтелігенції. І ось під час однієї з лекцій студентка просить слова й пропонує: «Профессор, не могли бы вы перейти на более распространенный в научных кругах язык». «Well, — незворушно відповідає професор, — Let's continue in English».

Невже й надалі доведеться впроваджувати Закон про мову на рівні особистої зацікавленості? Такий песимістичний настрій з'явився у мене після розмови з Василем Степановичем Гажаманом, головою республіканської Асоціації вчителів української мови та літератури. Він неодноразово наголошував, що й досі на Україні немає республіканської програми виконання «Закону про мови в Українській РСР». Фактично на нас чигає знайома банальна ситуація: через деякий час, зрозумівши, що впровадження закону гальмується, почнемо шукати винуватців. Зрештою, можна в черговий раз витягнути збережений у нафталіні аргумент, про який у свій час із гіркотою згадував Михайло Грушевський: буцімто самі батьки не хочуть, щоб їхніх дітей вчили української мови.

Стосовно шкіл, то тут парадоксів не менше. Наприклад, цього навчального року шкільна програма з української мови та літератури повинна була змінитися. Попередньо у школи були розіслані три проекти нової програми, розроблені Київським держуніверситетом, Українським науково-дослідним інститутом педагогіки та Інститутом літератури. Пізніше на їхній основі остаточно затвердили програму, яку у вересні вчителі... не одержали. Їм залишилося вчити дітей на свій розсуд. У найкращому випадку викладачі користуються одним з трьох проектів, хоч між ними і програмою, на думку фахівців, розбіжності складають до 20 відсотків.

Поспішайте повільно! Здається, цей заклик ми розуміємо буквально. Перші кроки — сама обережність. Ось, наприклад, видання підручників. Минулого року було дві спроби забезпечити школярів художніми творами за програмою української літератури. Видана хрестоматія «Дніпрова хвиля» (її сумарний наклад 150 тисяч примірників), але на практиці принаймні втричі менше школярів зможуть її придбати — адже в одній книзі об'єднані твори, що вивчаються у трьох старших класах. Колективом Інституту літератури під керівництвом доктора філологічних наук М. Жулинського підготовлений посібник «Із забуття в безсмертя». Він охоплює літературний процес від творчості Пантелеймона Куліша до часів Василя Стуса. Однак тираж видання 46 тисяч примірників. Тоді як у республіці тільки вчителів української літератури на 2 тисячі більше! Залишається поспівчувати з приводу паперового голоду, хоча на співчуття заслуговуємо й ми з вами, читачу.

Ірина ЧЕМЕРИС,
студентка Київського держуніверситету імені Т. Шевченка.

Фото Олексія ВАЩЕНКА.

КОЛЕКТИВОМ ІНСТИТУТУ ЛІТЕРАТУРИ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ДОКТОРА ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК М. ЖУЛИНСЬКОГО ПІДГОТОВЛЕНИЙ ПОСІБНИК «ІЗ ЗАБУТТЯ В БЕЗСМЕРТЯ». ВІН ОХОПЛЮЄ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС ВІД ТВОРЧОСТІ ПАНТЕЛЕЙМОНА КУЛІША ДО ЧАСІВ ВАСИЛЯ СТУСА. ОДНАК ТИРАЖ ВИДАННЯ 46 ТИСЯЧ ПРИМІРНИКІВ.

ПОТРІБНА ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА

Днями у клубі Ради Міністрів УРСР відбувся об'єднаний пленум Спілки письменників України й Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта», на якому розглянуто питання про мовну ситуацію в Україні.

Пленум відкрив перший секретар Спілки письменників Юрій Мушкетик.

З доповіддю виступив голова товариства народний депутат УРСР Павло Мовчан, який зокрема підкреслив: «Якщо вчора головним питанням для нас була мова, сьогодні — державність. Буде держава — буде й мова!»

Він зупинився на складній ситуації, що виникла в літературі у зв'язку з переходом країни до ринкових відносин й на перепонах, які чинять місцеві органи влади, особливо партійні, видавництвам. Зазначалося, що в Дніпропетровську майже зліквідовано видавництво «Промінь», натомість діє інше, що спеціалізується переважно на ширпотребівській літературі, далекій від завдань духовного й культурного відродження нашого народу.

Учасники пленуму засудили неприхований опір зусиллям національного відродження в південно-східних областях республіки, на Чернігівщині, Черкащині, у Поліському Київської області.

Перед учасниками пленуму виступив заступник Голови Ради Міністрів УРСР С. Комісаренко. Він повідомив, що уряд України підготував програму впровадження Закону про мови в життя, який незабаром буде оприлюднено, а також відповів на численні запитання.

Було наголошено, що нав'язування центром російської мови як державної у планованому оновленому Союзі, залишковий принцип щодо розвитку культури і далі призводитимуть до підміни духовних цінностей матеріальними, деградації моральності та витіснення української мови з усіх сфер суспільного життя.

Пленум звернувся з пропозицією до Верховної Ради УРСР розглянути й прийняти на третій сесії закони про громадянство України, про міграційні процеси, а також про підконтрольність землекористування в Україні уряду республіки. Останній пункт зовсім не випадковий. У той час, коли в Криму йде справжня «війна» між кримськими татарами й місцевою владою щодо виділення місця для переселення корінної нації на півострів, тут тихо й мирно за два останні роки виділено 260 тисяч повномірних забудовних ділянок для робітників «Якутзолота» і «Тюменьнафти».

Зафіксовано також необхідність створення в областях за рахунок місцевого бюджету групи штатних працівників товариства з 3—5 осіб, а також підтримано ухвалу Харківської обласної Ради народних депутатів про двадцятипроцентну доплату до заробітної плати всім учителям української мови. Народні депутати Ю. Щербак, В. Яворівський, Р. Федорів, П. Мовчан, Р. Іваничук, Р. Лубківський, П. Осадчук, О. Шевченко вважають цю ухвалу депутатським запитом і чекають від конкретних відповідальних державних осіб офіційних відповідей на порушені питання.

Євген ВАРДА,
член Товариства української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта».

ОСТРІВЕЦЬ НАДІЇ

Нарешті і в Луганську, де навіть за сумнівними даними перепису проживає більшість українців, вирішили відкрити єдину школу з національною мовою викладання. Матиме ця школа статус гімназії, до якої зараховуватимуться діти з неблагополучних сімей та напівсироти.

Сюди, у найстаріший Кам'янобрідський район міста, де на крутому березі Лугані за часів Хмельниччини запорозькі козаки будували форпости козацької держави, боронячи її від набігів ординців з Дикого поля, приїде навчатися перша сотня відібраних з усієї області першокласників.

Що ж впаде їм тут в око? Насамперед, класні кімнати, оформлені в неозастійному, ура-патріотичному стилі: піонери з барабанами, аршинні перебудовні гасла, писані, до речі, по-російському. З усього видно — не просто буде тут прижитися українстиці, народним традиціям, національним символам, історії, культурі, мистецтву, літературі, античним гуманітарним дисциплінам, що складають основу всього цивілізованого виховання.

Власне, таке й нині воно є — духовне сирітство, яким Донбас покарав сам себе, необачно зрікшись рідної мови. Та вже, хоч із спутаними ногами, а зроблено крихітний крок до покаяння. І цей порух залишає надію, що сирота не залишиться більш безпритульною, пригріють її добрі люди і держава. Хоч тут, на цьому маленькому острівцю відродження рідної мови.

Сергій СКИБА.
Луганськ.

ЮРАН НАРУБАВ — ПАРАМОНОВ ПІДПАЛИВ...

Футбол

Прихильники київського «Динамо» з полегкістю було перевели подих після того, як завершилася історія із заявами Сергія Юрана. Цей нападаючий у складі свого клубу провів перший етап підготовки до нового сезону в Німеччині. За словами тренерів, він корисно попрацював, багато забивав у турнірних і товариських матчах.

Варто було команді повернутися додому, як надійшла сумна звістка про те, що Юрана дискваліфіковано УЄФА і він не зможе грати в матчах 1/4 фіналу розиграшу Кубка кубків з іспанською «Барселоною». За що ж Європейська футбольна спілка вирішила так суворо покарати наших динамівців та їхнього бомбардира?

— Керівництво Федерації футболу СРСР поспішило, не розглянувши отієї заяви Юрана до «Спартака», і підписало заявочний список спартаківців до УЄФА, в якому значився й Сергій, на матчі з мадрідським «Реалом» у розиграші Кубка чемпіонів, — прокоментував подію начальник команди «Динамо» (Київ) Володимир Веремєєв. — Однак і ми, природно, заявили його на зустрічі з «Барселоною». Рішення УЄФА було вкрай неприємним для нас — дискваліфікація гравця. Через всесоюзну Федерацію ми звернулися з апеляцією до Європейської футбольної спілки, бо нашої вини в ситуації, що склалася, зрозуміло, немає. Щоправда, відомство Колоскова вибачилося перед УЄФА і попрохало змінити рішення щодо нападаючого з Києва...

З'ясувалося й те, хто ж конкретно підписав отой злощасний спартаківський список. «Доброзичливцем» виявився відповідальний секретар Федерації футболу СРСР Олексій Парамонов.

Кореспондент «Голосу України» зв'язався з ним по телефону й запитав: як же це сталося?

— Повірте, робилося це ненавмисне, — відповів Олексій Олександрович. — Це — фатальний збіг обставин.

— А якісь новини є у цій справі?

— На жаль, з УЄФА поки ніякої реакції.

— Чи пощастить усе ж ситуацію якось урятувати?

— Мені важко відповісти на це запитання. Адже в Європейській спілці є чимало консерваторів, за якими, на жаль, часто буває останнє слово.

Заспокоїв, нічого не скажеш. Зрозуміло, молодий гравець нарубав дров із своєю заявою. Але ще гірше те, що, ніби й досвідчений фахівець, О. Парамонов «підпалив» їх. А від його промаху може постраждати не тільки динамівський клуб, а й весь наш футбол.

Як стало відомо, в ФК «Динамо» (Київ) мають отримати рішення УЄФА наступного понеділка. Що ж, зачекаємо отієї інформації з Цюріха, де знаходиться штабквартира шановної Європейської спілки футбольних асоціацій.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

ПОГОДА

1—2 лютого на Україні утримаються сильні морози. Температура повітря вдень 14—20, вночі 18—24 градуси морозу.

Сьогодні у східних та південних областях, а 2 лютого по всій республіці, крім західних областей, сніг, місцями хуртовина. Вітер північно-східний, 7—12 метрів на секунду.

По Києву та області сьогодні утримається холодна погода, без опадів, температура повітря 14—19 градусів морозу. Вітер північно-східний, 7—12 метрів на секунду.

* * *

Управління Київводоканалу повідомляє, що радіактивність р. Дніпро в районі Дніпровського водозабору за вмістом у воді цезію-134 і цезію-137 становить на 31 січня ц. р. $3{,}0 \times 10^{-12}$ кюрі на літр. Це не перевищує допустимого рівня.

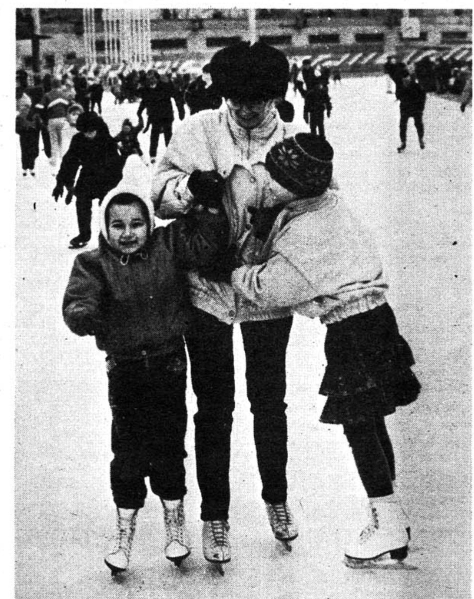
Про вміння місцевих фахівців «зварити» чудовий лід на київському Льодовому стадіоні дізналися раніше й учасники чемпіонату світу серед юніорів, і багато скороходів, які стартували на цій доріжці в численних міжнародних та всесоюзних турнірах. На базі працює кілька дитячо-юнацьких шкіл. Приміром, Київська обласна виховала свого часу дворазового чемпіона світу серед молоді та СРСР (уже серед дорослих) Валерія Гука.

Але кортить прийти на Льодовий не тільки професіоналам, а й просто любителям відпочити. Для них

тут регулярно організовують масове катання.

Фото Миколи БОЧКА.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Баскетбол. Продовжують безпрограшну серію лідери чемпіонату СРСР — баскетболістки київського «Динамо». В черговому турі наші землячки переграли багаторазових чемпіонок країни — спортсменок ТТТ (Рига) — 62:57 (27:29). Цей поєдинок проходив у райцентрі, латвійському місті Гулбене. А от де проводитимуть киянки наступний поєдинок (вони приймають 5 лютого мінський «Горизонт»), сьогодні сказати ніхто не наважиться. Представники ігрових видів спорту продовжують потерпати від того, що в Києві відсутній нормальний комплекс для змагань баскетболістів, гандболістів, волейболістів. Обіцянки про будівництво такої споруди, конче потрібної столиці республіки, залишаються порожніми розмовами.

У матчі чоловічого чемпіонату Радянського Союзу армійці Києва переграли вдома МКІ (Миколаїв) — 86:71.

Футбол. Олімпійська збірна СРСР з футболу повернулася з Індії, де брала участь у міжнародному турнірі пам'яті Д. Неру. Наша команда посіла третє місце. А переможцями стали футболісти Румунії, які у вирішальному поєдинку переграли угорців — 3:1.

У Федерації футболу СРСР відбулося жеребкування арбітрів на перші матчі чемпіонату країни. Його провела Асоціація футбольних арбітрів (АФА). Р. Рагімов судитиме матч ЦСКА — «Металіст» (Харків), І. Гурман — «Спартак» (Владикавказ) — «Локомотив» (Москва), О. Бутенко — «Арарат» (Єреван) — «Динамо» (Мінськ), О. Маляров—«Памір» (Душанбе) — «Дніпро» (Дніпропетровськ), В. Чехоєв — «Пахтакор» (Ташкент) — «Чорноморець» (Одеса), О. Горін — «Металург» (Запоріжжя) — «Спартак» (Москва), М. Левников — «Динамо» (Москва) — «Шахтар» (Донецьк), В. Жук — «Динамо» (Київ) — «Торпедо» (Москва).

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Анатолій Горлов.

Чергові редактори — Анатолій Солонський, Людмила Баранович.

Автор макета, змінний секретар — Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Леся Онищенко, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська, Галина Каблак.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти — Тетяна Мухіна, Наталія Позняк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Індекс 60955.

Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 030150221.